

T.C.

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TEKNOLOJİ VE
DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

MİNE KERESTECİ

BOLU 2019

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TEKNOLOJİ VE
DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mine KERESTECİ

Danışman
Doç. Dr. Fatih AYDIN

BOLU, HAZİRAN 2019

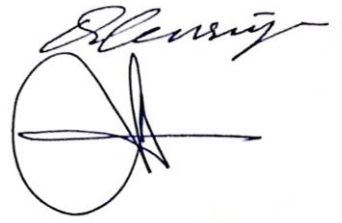
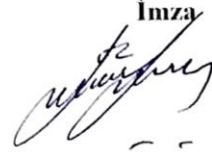
YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Mine KERESTECİ tarafından hazırlanan "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Teknoloji ve Değerler Arasındaki İlişkiye Yönelik Görüşleri" adlı çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. (08.07.2019)

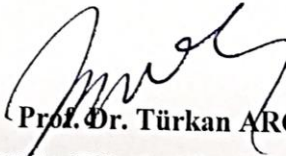
Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Fatih AYDIN
Üye : Prof. Dr. Özlem KORAY
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Harun BERTİZ

İmza

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Türkan ARGON
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Teknoloji ve Değerler Arasındaki İlişkiye Yönelik Görüşleri” adlı çalışmanın tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

08/07/2019

Mine KERESTECİ

Oğluma ve Eğime...

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında değerli bilgilerini benimle paylaşan sabrı ve hoşgörüsü ile desteğini esirgemeyen hocam **Doç. Dr. Fatih AYDIN**'a tez dahilinde ve dışında, bu zamana kadar kendisinden öğrendiğim her şey için sonsuz teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım.

Her anımda yanımda olan sevgi ve güven duyguları ile güzel işler başarmama vesile olan canım aileme, en büyük dayanağım babam **Recep GÜNTUTMAZ** ve duaları ile manevi destekcim annem **Ayşe GÜNTUTMAZ**'a , beraber çıktığımız bu yolda her konuştuğumuzda bana cesaret verdiği için canım arkadaşım **Büşra EKMEK**'e , her zaman arkamda desteğini hissettiğim **Havva KARADERELİ**'ye, yoğun çalışma sırasında yalnız bıraktığımda bile annesine sevgi ile bakan ilham kaynağım **Çınar Asaf**'ıma ve en büyük moral kaynağım olan eşim **Murat KERESTECİ**' ye teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN	i
İTHAF	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLOLAR DİZİNİ	vi
KISALTMALAR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
I. BÖLÜM	1
1. Giriş	1
1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.1. Alt Problemler	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
II. BÖLÜM	8
2. Kuramsal Çerçeve	8
2.1. Teknolojinin Tanımı	8
2.1.1. İkilem Olarak Teknoloji	9
2.1.2. Teknoloji ve Birey	10
2.1.3. Teknoloji Eğitimi	12
2.2. Değer Kavramı ve Tanımı	13
2.2.1. Değerlerin Sınıflandırılması	14
2.2.2. Değerler Eğitimi	16
2.2.2.1. Programlarda Değerlerin Yeri	17
2.3. Teknoloji-Toplum-Değer İlişkisi	19

2.4. Yurt İçi Araştırmalar	21
2.5. Yurt Dışı Araştırmalar.....	27
III. BÖLÜM	30
3. Yöntem.....	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2 Katılımcılar.....	31
3.3.Verilerin Toplanması.....	32
3.3.1. Veri Toplama Aracı.....	32
3.3.2. Görüşmelerin Yapılması.....	33
3.4.Verilerin Analizi.....	34
IV. BÖLÜM	36
4. Bulgular.....	36
4.1. Katılımcıların Teknoloji İle İlgili Görüşleri.....	36
4.1.1. Genel Başarı Ortalaması Yüksek Katılımcıların Görüşleri	36
4.1.1.1. Kız Katılımcıların Görüşleri	36
4.1.1.2. Erkek Katılımcı Görüşleri	38
4.1.2. Genel Başarı Ortalaması Düşük Katılımcıların Görüşleri.....	40
4.1.2.1. Kız Katılımcıların Görüşleri	40
4.1.2.2. Erkek katılımcıların Görüşleri	41
4.2. Katılımcıların Değer İle İlgili Görüşleri.....	43
4.2.1. Genel Başarı Ortalaması Yüksek Katılımcıların Görüşleri	43
4.2.1.1. Kız Katılımcıların Görüşleri	43
4.2.1.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri	45
4.2.2. Genel Başarı Ortalaması Düşük Katılımcıların Görüşleri.....	46
4.2.2.1. Kız Katılımcıların Görüşleri	46
4.2.2.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri	48
4.3. Katılımcıların Teknoloji ile Değer İlişkisi İlgili Görüşleri	49
4.3.1. Başarı Ortalaması Yüksek Ktılımcıların Teknoloji Değer İlişkisi Ait Görüşleri.....	50
4.3.1.1. Kız Katılımcıların Görüşleri	50

4.3.1.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri	52
4.3.2. Başarı Ortalaması Düşük Katılımcıların Teknoloji Değer İlişkisine Ait Görüşleri	54
4.3.2.1. Kız Katılımcıların Görüşleri	54
4.3.2.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri	56
V. BÖLÜM	59
5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler	59
5.1. Tartışma.....	59
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	65
5.2.1. Teknoloji Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	65
5.2.2. Değer Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	66
5.2.3. Teknoloji ve Değer İlişkisine Ait Sonuçlar	67
KAYNAKÇA.....	70
VI. EKLER	83
EK-1. Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu.....	84
EK-2. Milli Eğitim İzin Yazısı.....	85
EK-3. Etik Kurul İzin Yazısı.....	86
Ek-4. Özgeçmiş	87

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Yıllara Göre Değerler Eğitimi Dağılımları.....	18
Tablo 3.1. Katılımcıların Cinsiyet ve Genel Başarı Notlarına Göre Katılımcı Sayısı	31

KISALTMALAR

- Bkz.** : Bakınız
- FTTÇ** : Fen – Teknoloji – Toplum – Çevre
- ISTE** : International Society for Technology in Education (Eğitimde Teknoloji için Uluslararası Toplum)
- ITEA** : International Technology Education Association (Uluslararası Teknoloji Eğitimi Derneği)
- MEB** : Mille Eğitim Bakanlığı
- NAE** : National Academy of Engineering (Ulusal Mühendislik Akademisi)
- NRC** : National Research Council (Ulusal Araştırma Kurumu)
- s.** : Sayfa
- TDK** : Türk Dil Kurumu
- TDÜGF** : Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu

ÖZET

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TEKNOLOJİ VE DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Keresteci, Mine

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Anabilim Dalı

Fen Bilimleri Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatih Aydın

Haziran-2019, 101 Sayfa

Bu çalışma 8.sınıf ortaokul öğrencilerinin teknoloji ve değer ilişkilerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Veri toplamada ise nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma 2015-2016 eğitim öğretim yılında Giresun ili Dereli ilçesindeki Dereli İmam Hatip Ortaokulu 8. Sınıf öğrencileriyle (N=16) gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı ve bir alan uzmanı ile birlikte geliştirilen “Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu (TDÜGF)” kullanılmıştır. Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu (TDÜGF) değer ve teknoloji ilişkisini belirlemek üzere toplam 17 açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

Uygulama öncesi soruların anlaşılabilirliğini görmek üzere 2 kız ve 2 erkek (N=4) katılımcı ile bir pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonrasında ise katılımcıların “Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formunda (TDÜGF)” bulunan soruların anlaşılabilirliğini kanaat getirilerek nihai form oluşturulmuştur. Asıl araştırma Giresun ili Dereli ilçesindeki Dereli İmam Hatip Ortaokulu 8. Sınıf öğrencilerinden (N=16) amaçlı örneklem türlerinden olan kriter örnekleme ile belirlenmiştir.

Araştırmanın tamamlanması ile elde edilen veriler içerik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgularda teknoloji ve değer arasındaki ilişkiye yönelik görüşler incelendiğinde; her ikisinin de birbiri üzerinde etkisinin olduğunu düşünen katılımcılar bulunmaktadır. Özellikle araştırmada katılımcılar teknoloji değer ilişkisini yorumlarken daha çok teknolojinin değerleri etkilediği yönünde görüşleri dikkat çekmektedir. İnternet oyunları, sosyal medya, televizyon, telefon, akıllı tahta gibi yakın çevrelerinde bulunan teknolojilerin saygı, merhamet, sevgi, fedakarlık gibi değerleri olumlu yönde etkilediği; yine aynı teknolojilerin sevgi, saygı, çalışkanlık gibi değerleri olumsuz yönde etkileyeceğine ilişkin sonuçlar ortaya çıkmıştır. Teknoloji ve değer ilişkisi üzerine başarı ortalaması yönünden katılımcılar benzer görüşler belirtirken; cinsiyet yönünden kız katılımcıların erkek katılımcılara göre bu ilişkiyi daha iyi yorumladıkları görülmektedir

Anahtar Sözcükler: Teknoloji, Değer, Ortaokul Öğrencisi, Teknoloji Eğitimi, Değer Eğitimi.

ABSTRACT

VIEWS OF SECONDARY SCHOOL 8TH GRADE STUDENTS BETWEEN TECHNOLOGY AND VALUES

KERESTECİ, Mine

M. Sc. Thesis

Institute of Education

Supervisor: Doç. Dr. Fatih Aydın

June-2019, 101 Pages

This study is conducted on the purpose of determining the 8 th Grades Middle School Students' views about technology and values. While gathering data, interview technigue whichis one of gualitative research method, is used. This studyt was carried out with 8th Grades Students (P=15) of Dereli Religious Vocational in the Dereli District of Giresun Prouncial in 2015-2016 Education Year. As data connection tool; "Feedbacks form on Techology and Vaule (TDÜGF)" developed by researcher and a field specialist is used as data collection tool.

Before application, a pilot study is done with 2 girl and 2 boy participants (P=4) on observing the comprehensibleness of guestions. After application, it is conuined that the guestion presented at the "Feedbacks form on Techology and Vaule (TDÜGF)," are comprehensible and the ultimate from is constituted. The major survey is specified with criterion sampling. Data is analysed by using content analysis method.

On obtained findings, when the views about the relation between technology and values; there is participants who thinks they effect each other. Specially, while the participants commenting the technology – values relation, it take attention that their mostly view is technology affects the values. The outcames showed up that; the

online games, social media, television, telephone, smart board affect positively on the other hand. The same technology can affect negatively the values like love, respect and diligence. About the relation between technology and value, with the regard of success average, participants started similar opinions, it is seen that girl participants interprets the relation better than boy participants.

Keywords: Technology, Value, Secondary School Student, Technology Education, Value Education

I. BÖLÜM

Bu bölümde araştırmaya ait problem durumu, amaç, problem cümlesi ve alt problemler, önem, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1. Giriş

Geçmişten bu yana kullanılan, yaşamımızda bize eşlik eden sürekli olarak gelişen ve değişen teknolojiler bizi her yönden etkilemektedir (Ata, 2008). Teknoloji toplumun ihtiyaçlarını karşılarken bir yandan da içinden çıktığı toplumun gelişimini sağlamaktadır (Beşli, 2007). Teknoloji bu yönüyle toplumun ayrılmaz bir parçası olmakla birlikte toplumsal yaşamda köklü değişikliklere yol açmaktadır (Turan, 2006).

Teknolojiyi toplumun bir parçası olarak düşünmek, teknolojiden etkilenen ve teknolojinin etkilendiği unsurları sosyal, kültürel ve ahlaki değerler, ekonomi ve toplum olarak bütüncül bir çerçevede değerlendirmek gerekmektedir (Aydın, 2009). Teknoloji, topluma anlam ve önem veren ölçütler olan değerleri etkileyerek biçimlenmesinde rol oynadığı gibi, değerler de teknolojinin gelişiminde yönlendirici bir etkiye sahiptir (Yiğit, Çengelci ve Karaduman, 2013). Bu yüzden teknoloji kullanımı konusunda kararlar alınırken teknolojinin gelişiminde yönlendirici etkisi olan toplum ve toplumu oluşturan değeri ön planda tutmak gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında teknoloji ve değer farklı kavramlar olsa da birbirini etkileyen, birbirinden uzak kavramlar olmadığı görülmektedir (Straub, Loch ve Hill 2001).

1980'li yıllardan bu yana eğitim sistemlerinde var olan FTTÇ yaklaşımı, her ülkede “fen, teknoloji, toplum”, “fen, teknoloji, toplum, çevre” ve “fen, teknoloji, etik ve toplum” gibi farklı isimler ile öğretim programlarında yerini almaktadır (Yörük, 2008). 2005 yılında öğretim programında FTTÇ kazanımlarına yer verilerek, bununla ilgili öğretim etkinliklerine ayrıntılı bir biçimde değinilmesi teknoloji, toplum ilişkisine

verilen önemi göstermektedir (MEB, 2005). FTTÇ eğitimi bireyin sosyal, teknolojik ve doğal çevresini tanıyıp bunlar arasında ilişki kurmasına ve bu ilişkileri anlamasına yardımcı olmaktadır (Doğru ve Şeker, 2012). Özellikle FTTÇ içinde yer alan dört temel kavramın (fen, teknoloji, toplum, çevre) birbiriyle ve bireyle olan ilişkisi vurgulanmıştır. Programlarda dikkat çeken bir diğer konu ise bireysel farklılıkları ne olursa olsun her vatandaşın teknoloji okuryazarı olarak yetişmesinin gerekliliğidir (MEB, 2006). Teknoloji okuryazarı bireylerin özelliklerinden bahsedilirken teknolojinin toplumla olan ilişkisini kolaylıkla anlayabilen ve teknolojiyi doğru, yararlı ve yerinde kullanabilen bireyler olduğu vurgulanmıştır (Bacanak ve Ark., 2003). Bunun yanı sıra bu bireyler teknolojinin toplumun değerlerini ve kültürünü yansıttığını, teknoloji ve kültür arasındaki etkileşimin varlığını anlayacaktır (Çamkara, 2007). Bu bağlam da programın önemsendiği şekilde bireyleri teknoloji okuryazarı olarak yetişmesi toplumda bilgi, beceri, tutum, anlayış ve değerleri doğru şekilde geliştirmeyi sağlayacaktır (Henson 2001).

Uluslararası platformda ise ITEA'nın (Uluslararası Teknoloji Eğitimi Derneği) ve ISTE'nin (Eğitimde Teknoloji için Uluslararası Toplum) teknoloji okuryazarlığı standartlarına bakıldığında teknoloji- toplum veya teknoloji- kültür ilişkisinden benzer olarak bahsettikleri görülmektedir. Teknoloji okuryazarı bireyler teknolojinin kültürel, sosyal, ekonomik ve politik etkilerini bilerek ve teknolojinin geliştirilmesinde ve kullanılmasında toplumun rolünün farkına varacaktır. Ayrıca teknoloji okuryazarı olan birey; teknolojinin ne olduğunu, nasıl ortaya çıkarıldığını, toplumu nasıl şekillendirdiğini ve toplum tarafından nasıl şekillendirildiğini bilen insan olarak belirtilmiştir (ITEA 2000).

National Academy of Engineering (Ulusal Mühendislik Akademisi) (NAE) ve National Research Council (Ulusal Araştırma Kurumu) (NRC) (2006: 34) de Teknoloji okuryazarı olan bireyin özellikleri açıkça belirtilmiş ve teknolojinin toplumun değerlerini ve kültürünü anlayan bireyler olduğunun vurgusu yapılmıştır.

Türkiye'de değerler eğitimine göz atıldığında ise değerlerin kazanımlar içerisinde daha çok yer aldığı görülmektedir. 2005 yılında revize edilen eğitim-öğretim programında bilişsel kazanımların yanında duyuşsal kazanımlara yer verilerek

öğretilmesi istenilen değerler belirtilmiştir. 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren değerler eğitimi ve uygulamaları daha fazla önemsenmeye başlanmıştır (M.E.B., 2013).

2005 yılından sonraki programlarda değerler bir başlık altında ifade edilirken 2016-2017 eğitim-öğretim yılında yenilenen programın içeriğinde değerler her bir ders için kazanımlar içerisine yedirilerek işleneceği belirtilmiştir. Böylece güncel olan programla değerler eğitimi tüm derslerin içinde konu olarak yer alacağı belirtilmiş olup değerler eğitimi üzerine yapılacak olan çalışmaların önemi vurgulanmıştır (TTKB, 2017).

Araştırma ile ilgili alan yazın incelendiğinde değerler ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle değer algılarını ve görüşlerini belirlemeye yönelik çalışmalar (örneğin; Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009; Balcı ve Yelken, 2010; Şahin, 2010; Yiğittir, 2010; Yiğittir ve Adem, 2011) ve değer eğitimine yönelik (Tokdemir 2007; Thornberg, 2008; Fidan, 2009; Can, 2008; Tay ve Yıldırım, 2009) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra teknoloji eğitiminde değerlerin araştırılması (Holdsworth & Conway, 1999); teknolojinin değerlere yansımaları (Yiğit ve Diğ., 2013; Bozkurt, 2018), internet etiği (Yaman ve ark, 2004; Arıtürk, 2015; Tosun ve ark, 2016; Okmeydan, 2017), medya etiği (Ceylan 2012; Öztürk, 2015) gibi çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Ayrıca değerlerin keşfedilmesinde teknolojinin önemli olduğu vurgusunu yapan araştırmalar da mevcuttur (Layton, 1992; Lin ve Kinzer 2003).

Sonuç olarak hem ulusal platformlarda ve hem de uluslararası platformda teknoloji – değer – toplum etkileşiminden söz etmek mümkündür. Bu nedenle teknolojik konularda karar verirken ya da teknolojinin kullanımından söz ederken sadece teknoloji, sadece toplum ya da sadece kültür yönünden bakmak yerine, hepsini göz önünde bulundurarak daha kapsamlı irdelemesi çok önemlidir (Kılıç ve diğ, 2008).

1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmada, aşağıdaki şu soruya cevap aranmaktadır.

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Teknoloji, Değer ve Teknoloji -Değerler ilişkisi Üzerine Görüşleri Nasıldır?

1.1.1. Alt Problemler

Araştırmada problem cümlesine bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Katılımcıların Teknolojiye ilişkin görüşleri nelerdir?

a) Ders ortalamaları açısından öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar var mıdır?

i) Cinsiyet açısından öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar var mıdır?

2. Katılımcıların değer kavramı ile ilgili sahip oldukları görüşleri nelerdir?

a) Ders ortalamaları açısından öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar var mıdır?

i) Cinsiyet açısından öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar var mıdır?

3. Katılımcıların teknoloji ve değerler arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri nelerdir?

a) Ders ortalamaları açısından öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar var mıdır?

i) Cinsiyet açısından öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin;

1. Teknoloji ve değerler üzerine sahip oldukları görüşleri belirlemek
2. Teknoloji ve değerler arasındaki ilişkiyi nasıl gördüklerini incelemek.
3. Teknoloji eğitimi ve değerler eğitimi açısından çıkarımda bulunmak.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problem cümlesi ve alt problemler oluşturulmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

Son zamanlarda teknolojik gelişmelerin öneminin artması toplumda farklı kültürlerin oluşmasına neden olmuştur. Bu teknolojiler kuşaklar arasında farklılıklar

yaratarak X,Y,Z kuşaklarının oluşmasına, “dijital yerliler” ve “dijital göçmenler” şeklinde adlandırılan iki farklı grubun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Prensky, 2001). Bunun yanı sıra teknoloji ile dijital araçların gerekliliği artmış; dijital etik (Bayrak, 2017), internet etiği (Tosun ve ark., 2016), medya etiği (Ceylan, 2012) gibi kavramlar literatüre yerleşmiştir. Bu kavramların ortaya çıkışı araştırmacılar tarafından teknolojide etik kavramının öneminin arttığını göstermektedir. Bu yüzden teknolojinin amacına uygun olarak kullanılmasının etik konusuna gereken önemin verilmesi ile mümkün olacağı düşünülebilir.

Toplumun ihtiyaçları doğrultusunda gelişen teknolojinin, toplumu oluşturan bireyler tarafından anlaşılması ve gelişmelere duyarlı olan, teknolojiyi bilinçli kullanan bireyler olarak yetişmeleri gerekmektedir (MEB, 2013). Yiğit, Çengelci ve Karaduman (2013), teknolojiyi tasarlarken, kullanılırken etik ilkelerin neler olacağı, değerlere dikkat edilerek üretilip dağıtılacağı, nasıl denetlenebileceği ve hangi ölçütlerle değerlendirilebileceği üzerinde durulmasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Bunun için teknoloji etik değerlere sahip olamayan insanların elinde zarar verici bir güç haline gelebileceğinden, teknolojiyi kullanırken ve seçerken daha dikkatli olunmalıdır (Doğanay, 2009). Bu durumda teknolojinin insanların sahip oldukları değerler ile bir ilgisinin olduğunu düşünmek (Dakers, 2006: 19), karşılıklı ilişki içerisinde hem değiştiklerini hem de birbirlerini değiştirdiklerini kabul etmek daha yerinde olacaktır (Beşli, 2007).

Sonuç olarak yeni kavramların ve yeni yönelimlerin ortaya çıkması teknoloji ve değer entegrasyonun önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bu çalışma teknoloji değer ilişkisinin ortaokul öğrencileri tarafından nasıl algılandığını ve yorumlandığını görmek açısından ve ülkemizde bu alanda yapılacak olan benzer çalışmalara kaynak teşkil etmesi açısından önem teşkil etmektedir.

1.4.Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin çalışmada kullanılan veri toplama araçlarına verdikleri cevapların ve anket için görüşlerine başvuran uzmanların cevaplarının objektif ve samimi oldukları varsayılmaktadır.
2. Örnekleme de ifade edildiği üzere görüşmeler esnasında kontrol altına alınsa da katılımcıların birbiriyle iletişime geçemedikleri varsayılmaktadır (Bkz 3.2.).

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Bu çalışma 2015-2016 eğitim öğretim yılında bahar dönemi Giresun İli Dereli İlçesindeki Dereli İmam Hatip Ortaokulu 8.sınıfta öğrenim gören 8 kız ve 8 erkek toplam 16 öğrenci ile sınırlıdır. Bölüm 3.2’de açıklandığı gibi Öğrenciler ile daha iyi iletişim kurmak ve samimiyeti sağlamak için katılımcılar araştırmanın görev yaptığı okuldaki öğrencilerle sınırlı kalmıştır.
2. 5. Sınıftan itibaren dersler içerisinde yedirilerek işlenen değerler eğitimi programına hakim oldukları düşünülerek 8. Sınıf öğrencileri ile sınırlı kalmıştır (bkz 3.2.)

1.6.Tanımlar

Değer: Türk Dil Kurumu’nda değer sözcüğü “*Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan, soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet*” olarak tanımlanır.

Teknoloji: Teknoloji bir ihtiyacı gidermek ve belirli bir problemi çözmek için insanlık hizmetine sunulan araçlar, yapılar ve sistemlerin tümüdür (MEB, 2006: 8).

Teknoloji Okuryazarı: Teknolojinin ne olduğunu, nasıl ortaya çıkarıldığını,

toplumu nasıl şekillendirdiğini, toplum tarafından nasıl şekillendirildiğini bilen ve teknolojinin geliştirilmesinde toplumun önemini anlayan kişiler olarak tanımlanır (ITEA, 2000).

Dijital Göçmen: 1980 öncesinde doğmuş olan internet ve web ile tanışan, teknolojik araçların kullanmada zorlanan ve teknoloji öğrenmede güçlükler çeken veya çeşitli uyum sorunlarıyla karşılaşabilen, teknoloji okuryazarlığı dijital yerlilere göre daha düşük düzeyde olan bireylerdir (Prensky, 2001).

Dijital Yerli: Teknoloji ve internet ile doğan, teknoloji ile birlikte yaşayan bunları bir araç-gereç olarak kullanan teknoloji okuryazarlığı yüksek olan ve teknolojiyi yaşamının bir parçası haline getiren bireylerdir (Günther, 2007).

Medya Okuryazarı: Medya mesajlarına ulaşma, çözümlenme ve iletme yeteneği olarak olan kişiler olarak tanımlanır (Jols ve Thoman, 2008: 33).

İnternet Etiği: İnternet üzerinde kişinin kabul edilebilir ya da edilemez davranışlarını tanımlayan kurallardır (MEB, 2004).

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve

2.1. Teknolojinin Tanımı

Teknoloji denilince aklımıza ilk olarak makineler, robotlar, karmaşık devreler, roketler, ulaşım araçları gibi daha çok konunun maddesel boyutuna ilişkin şeyler gelmektedir. Fakat teknolojiyi sadece elektronik cihazlar olarak görmek yanlıştır (Rose ve Dugger, 2002). Teknoloji, insanların istek ve ihtiyaçlarını gidermek için doğal çevrede yaptıkları değişikliklerin tümünü içermektedir (MEB, 2006).

Teknolojinin kesin bir tanımını yapmam mümkün değildir fakat insanların yaşamlarını kolaylaştırmak için yapılan değişiklikler olarak basit bir tanım yapılabilir (Kıyıcı, 2007). Fakat birçok kaynakta teknolojinin fiziksel, sosyal ve bilgi boyutlarına bakılarak, bu kavramın içerisinde farklı boyutların da bulunmasından dolayı çeşitli tanımları yapılmaktadır (Tekin, Güleş ve Öğüt, 2006).

Teknolojinin farklı kaynaklardaki tanımları şu şekildedir;

Örneğin; Dumestre (1999), teknoloji icat etme ve keşfetme, araştırma ve geliştirme, üretim, tasarlama ve planlama gibi benzeri şeyleri içeren etkinliklerin tümü olduğuna dikkat çekmiştir.

Uluslararası Teknoloji Eğitimi Birliği ise (International Technology Education Association - ITEA) (2000) teknolojiyi, insan ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılamak üzere çevrenin yenilenmesi olarak tanımlamıştır.

Gök ve Erdoğan (2010), benzer bir tanım ile teknolojiyi, mevcut aletleri kullanarak insanoğlunun günlük yaşam kalitesini geliştirmek için yeni ürünler oluşturması olarak tanımlamaktadır.

Bazı araştırmacılar ise teknolojiyi tanımlarken benzer ifadeler kullanmışlardır. Teknolojiyi amaçlara ulaşmada, belirli sorunları çözümede, ihtiyaçları karşılamada, hayatı kolaylaştırmada kullanılan pratik uygulamalar olarak tanımladıkları görölmektedir (Alkan, 1997; Garmire ve Pearson 2006; İşman, 2008; Altun ve Demirel, 2010). Teknoloji ile ilgili farklı birçok tanım bulunurken, benzer tanımlara da rastlamak mümkündür. Teknoloji ile ilgili yapılan benzer tanımların bulunması bize bu kavramın evrensel olduğunu da göstermektedir. Fakat teknoloji için tek bir anlam yoktur ve teknolojiyi tek bir tanımla anlatmak da mümkün değildir (İşman, 2005).

Teknolojinin tanımlarında da anlaşıldığı üzere teknolojinin birçok amacından da söz etmek mümkündür (Demirel, 2001). Bu amaçlar, zamana ve ihtiyaçlara göre farklılık arz etmekte ve belirli hedefleri gerçekleştirmede, sorunları çözümede, hayatı kolaylaştırmada kullanılmaktadır (İşman 2008). Teknolojik gelişmeler birçok alanda olduğu gibi iletişim, eğlence, konut, sağlık, eğitim ve ulaşım alanlarında önemli yararlar sağlamıştır (Yıldırım, 2017). Teknoloji yaşamı kolaylaştırmak için insana, doğaya katkısının yanı sıra aynı zamanda da insanın yaşadığı ortamı, çevreyi; daha sonra da evreni anlamasına kolaylık sağlayan en kuvvetli güçtür (Kabakçı ve Odabaşı, 2004).

Teknolojinin her alanda olduğu gibi eğitim-öğretim ortamlarındaki kolaylaştırıcı etkisinden ve faydalarından söz etmek mümkündür (MEB, 2005). Toplumlar teknolojiyi kullanarak kaliteli bir eğitimi bireylerine kazandırma çabasındadırlar. Teknoloji ile eğitim sistemi daha geniş kitlelere yayılmakta ve eğitim-öğretim ortamları daha nitelikli hale gelmektedir (Hızal, 1990). Bu nedenle teknoloji eğitim ve öğretimin her kademesinde kullanarak, eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir (Fidan 2008: 48).

2.1.1. İkilem Olarak Teknoloji

Teknoloji; günümüzde iletişim, ulaşım, eğitim alanında kullanılarak gündelik hayatımızın hemen her bölümünde temel bir öge haline gelmiştir (Timisi, 2003). Teknoloji kimi zaman küçük adımlarla kimi zamanda dev adımlarla dünyamızı hızla değiştirmiş; bazen insanlığın hayatını kolaylaştırmış, bazen insanlığı olumsuz yönde

etkilemiştir (Rıza, 2003). Teknoloji bu etkileri ile varlığını her zaman belli etmiş ve etmeye de devam edecektir (Bacanak ve Ark., 2003).

Teknoloji, yaşamımızda bizlere heyecan verici, şaşırtıcı değişiklikler ve kolaylıklar sunmaktadır. Aynı zamanda teknoloji, hayatı daha kolay ve daha zevkli yaptığı gibi daha sağlıklı, daha varlıklı bir hayat sunup, daha akılcı olmayı da güdülemektedir (Kabakçı ve Odabaşı, 2004). Fakat teknolojinin avantajlarından ve topluma sağladığı geniş imkânlardan bahsederken, bu imkânların ne kadar verimli kullanıldığını da gözetmek gerekmektedir (Beşli, 2007). Bu yüzden teknolojinin kullanım alanlarına göre olumlu ve olumsuz yanlarını bilmek ve süreç içinde kullanması gereken en uygun teknolojiyi seçmek önemlidir (Phillip ve ark., 1990).

Teknolojik gelişmeler toplumun huzurunu ve rahatını sağlamakla birlikte bir yandan bireyleri sınırlandırarak sosyal ilişkilerini önemli ölçüde etkilemektedir (Beşli, 2007). Teknolojiye bir ikilem olarak baktığımızda insan hayatındaki olumlu katkılarının yanı sıra bazı “bireysel” ve “toplumsal” olumsuz etkilerinin de olduğunu düşünmek mümkündür. Eğer ki sağlıklı bir şekilde kullanılmayan veya yasalar ile denetim altına alınmayan teknolojinin bireyi fiziksel ve ruhsal yönden olumsuz etkileri olduğu görülmektedir (Cerrah, 2002). Teknolojik gelişmelerin insanlık adına her zaman yararına araçlar olmadığı düşünülürse teknolojik gelişmenin bazı alanlarda denetlenmesi gerekmektedir (Beşli, 2007). Bu nedenle, teknolojiyi kullanırken öncelikle birey ve toplum olarak, teknolojiyi anlamayı ve anlamlandırmayı önemsemek gerekmektedir (Aksoy, 2003).

2.1.2. Teknoloji ve Birey

Çağımızda hızla değişmekte ve gelişmekte olan teknoloji, bireyler arasında kültürel ve sosyolojik değişimlerin yaşanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu teknolojik gelişmeler bireylerin teknolojiyi kullanma, erişim ve yararlanma alanlarında farklılık göstermelerine neden olmuştur (Karabulut, 2015). Özellikle İnternetin ortaya çıkışıyla her alanda dijitalleşme süreci başlamış ve dijital kültür, toplumunun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Türkoğlu, 2010). Bu süreç de en çok dikkat çeken ise Prensky (2001),

tarafından ifade edilen “dijital yerli ve dijital göçmen” olarak ortaya konan kavramlardır. Bu iki farklı kültürü ifade eden kavramlar: Dijital kültürün içine doğup, teknolojiyi en yaygın şekilde kullananlar, dijital yerli ve bu kültüre yabancı olan, teknolojiyi dijital yerlilere göre daha az kullananlar, dijital göçmenler olarak adlandırılmaktadır.

Günümüzde ise teknoloji kültürü içinde doğan ve bu kültürle yetişen kişilerin artması, bu bireylerin teknoloji kullanım becerilerinin daha çok gelişeceği ve davranışlarının da teknolojiden daha çok etkileneceği öngörülebilir (Kuzu, Günüş ve Odabaşı 2013). Bu yüzden hayatımıza giren bu teknolojileri etik kurallara uyarak, güvenlik ve sorumluluk bilinciyle kullanan ve başkalarının haklarına dijital platformda saygı duyan bireylere ihtiyaç vardır (Mossberger, Tolbert ve S. McNeal, 2007).

Teknolojinin bu denli önemli oluşu teknolojiyi anlamayı, teknolojinin boyutlarını ve sınırlarını bilmeyi, sağladığı olanakları ve neden olduğu problemleri anlamayı her birey için öğrenmeyi gerekli hale getirmiştir (Odabaşı, 2000). Bireylere teknolojinin toplumsal sistemle olan ilişkisini göstermek, teknolojik sistemlerin kendilerini şekillendiren politik, kültürel ve ekonomik sistemlerden ayrı düşünülemezceği bilincini vermek teknoloji okuryazarlığının temelini oluşturmaktadır (Odabaşı ve Gündüz 2004). Bununla birlikte teknoloji okuryazarı birey teknolojinin kullanım sonuçlarını dikkate alarak, bu doğrultuda yapılacak fayda-zarar analizinde alınacak kararların yönünü belirlemelidir (ITEA, 2003). En önemlisi de teknolojinin insan etkinliklerinin bir sonucu olduğunu anlamalıdır (Ingerman ve Collier-Reed, 2010; Akt.: Aydın ve Silik, 2018).

Toplumsal yaşantımızı hızla yönlendiren teknoloji gerekliliklerinden bir diğeri ise bireylerin medya okuryazarı olarak yetiştirilmesidir (Toruk, 2008). Medya inançlarımızın, düşüncelerimizin ve değerlerimizin şekillenmesinde de son derece etkilidir (Seylan, 2008). Medya metinleri insan yapımı olduğu için herkes dünyayı kendi değerleri ve varsayımlarına dayanarak yorumlamaktadır. Bu yüzden bireylerin ve toplumların inanç, tavır, davranışlar ve değerler üzerindeki etkisi konusunda bilincinin artırılması için medya okuryazarlığı önemsenmektedir (Aufderheide, 1989). 2006 yılından itibaren eğitimde de medya okuryazarı kavramının önemi vurgulanarak ortaöğretimde seçmeli ders olarak yerini almıştır (Altun, 2009). Bireylerin medyada

sunulan ile gerçeklik arasındaki farkı ne kadar erken algılayabilirse, medyanın olumsuz etkileri de o ölçüde aza indirgenebileceği düşünülmektedir (MEB, 2007). Bu yüzden sorgulayıcı bakış açısını ile insanların gereksinimi olan bilgileri seçip kullanabilmesi, gereksiz olanları da belirleyip eleyebilmesi için medya okuryazarlığı daha da önem kazanmaktadır (Treske, 2007).

2.1.3. Teknoloji Eğitimi

Teknoloji bugün ile gelecek arasında bir köprü oluşturmaktadır. Teknoloji kültürü, değerler kültürünü belirleyen, onu denetim altında tutan en önemli etmendir. Bireyin bu teknolojik anlamdaki kültürel çevreye ayak uydurması için bilgi, beceri ve tutumla donatılması gerekmektedir (Uluğ, 2003: 1). Bu yüzden teknolojik gelişmelerde yeterlilik kazandırabilecek bir eğitime ihtiyaç duyulmaktadır (Yılmaz,2007).

Teknoloji eğitimi bireyin gelişim açısından, kendisini ifade etmesinde ve bireysel yeteneklerin ortaya çıkarılmasında önemli bir etkidir. Öğrenciler bu eğitim ile çalışma hayatlarını etkileyecek tutum, beceri ve çağdaş teknolojiyi kullanma yeterliliğine sahip olacaklardır (Şenel ve Erden, 1996). Özellikle bireyin mevcut teknolojileri anlaması ve kullanması, teknolojik problemlere çözüm üretme becerilerini geliştirmesi ve kendi ihtiyaçlarına göre yönlendirmesine de yardımcı olur(Black, 1998:24; Akt.:Şenel ve Erden, 1996). Bu yüzden sunulan teknoloji eğitiminin önemimin anlaşılması için geleneksel bir anlayışın dışında teknoloji ile iç içe bir öğretim ortamı oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede öğrenciler teknolojiyi tanımayı, anlamayı, kullanmayı, denetim altına almayı ve geliştirmeyi hedef haline getireceklerdir (Erdoğan ve Bekir, 1997).

Uluslararası Teknoloji Eğitim Kurulu olan ITEA tarafından Teknoloji okuryazarlığı Standartlarında da yeralan teknoloji okuryazarı bireyleri; teknolojinin ne olduğunu, nasıl ortaya çıkarıldığını, toplumu nasıl şekillendirdiğini ve toplum tarafından nasıl şekillendirildiğini bilen kişiler olarak tanımlamaktadır (ITEA, 2000). Bu yüzden teknoloji eğitimin amacı teknolojinin dinamik gücünü anlamalarını sağlayarak bireylerin teknolojiyi en verimli şekilde kullanmalarına yardımcı olmaktır (Şenel ve

Erden, 1996).

2.2. Değer Kavramı ve Tanımı

Değer kavramı, içerik olarak aynı olmasına rağmen farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Değerle ilgili yapılan sadece bir tek tanıma ulaşmak yerine, farklı tanımlara yer vermenin daha işlevsel olacağı düşünülmektedir (Çelikkaya ve Filoğlu, 2014). Farklı araştırmacılar tarafından yapılan değer tanımlarına aşağıda yer verilmiştir;

Rokeach, (1973) değerleri temel olarak sürekliliği olan inançlar olarak ifade ederken, Schwartz (1992) değerlerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır;

- Değerler bir inançtır.
- Değerler durum veya davranışlarla ilişkilidir.
- Değerler, davranış ve olayların seçimi veya değerlendirilmesinde yol göstericidir.

Halstead ve Taylor (2000), değerleri davranışlara rehberlik eden ilkeler ve temel inançlar olup aynı zamanda davranışların iyi olup olmadıklarını yargılamamıza olanak tanıyan standartlar olarak tanımlamıştır. Yapıcı ve Zengin (2003), değerleri paylaşılmış ve herkes tarafından kabul görülen tutumlar olarak görmektedirler. Günay (2003) ise değerlerin insanın kendini gerçekleştirme, kendinin ne olduğunu bilmesi, kendisini soruşturması bakımından büyük önem taşıyan, hem eylem hem de bilme bakımından insan varoluşunun temeli olduğunu belirtmiştir. Veugelers ve Vedder (2003), değerleri neyin iyi neyin kötü olduğu ayırt etmemizi sağlayan unsurlar olarak kısa bir tanım ile ifade etmiştir.

İlköğretim Programında ise (M.E.B., 2009), değerlerin özellikleri şöyle sıralanmıştır:

- 1- Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
- 2- Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için inanılan ölçütlerdir.

3- Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.

4- Değerler bireyin bilincinde yeralan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.

Katılmış ve Ekşi (2011) değerlerin bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlak ya da estetik yönden taşıdığı düşünülen yararlı niteliklerin, bireyin tutum ve davranışlarını belirleyen temel ölçütlerin olduğunu düşünmektedirler. Kısaca değer toplumdan topluma değişen insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan ayıran, doğruyu ve yanlış ayırt etmemizi sağlayan özelliklerdir (Kuçuradi, 1995:8, akt : Kolaç, 2010).

Yapılan tanımlardan yola çıkarak, değerlerin kültüre ve topluma anlam ve önem veren kişilerden neyin istendiğini, kişilere neyin yasaklandığını; neyin ödüllendirilip neyin cezalandırıldığını belirleyen normlar olduğu söylenebilir (Fichter, 2006:175).

2.2.1. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerin özelliklerini anlamak, farklılıklarını ve benzerliklerini görmek için değerlerin sınırlandırılmasına gerek duyulmaktadır. Fakat değerlerin boyutlarını açıkça ifade etmek zor olacağından tüm değerleri kapsayan ve herkes tarafından kabul edilen bir değer sınıflandırmasından söz etmek mümkün değildir (Peterson, 1970). Bu konuda farklı araştırmacılar tarafından sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan değer sınıflandırmalarından bazıları aşağıda verilmiştir. Örneğin;

Tezcan (1974), yaptığı çalışmada değerleri şu şekilde gruplandırılmıştır; Aile kurumu ile ilgili değerler, eğitsel değerler, ekonomik değerler, dinsel değerler, siyasal değerler ve boş zamanlarla ilgili değerler.

Rokeach (1973), yaptığı sınıflandırmada değeri güvenlik, saygı, sevgi, benlik saygısı, eşitlik, mutluluk, özgürlük, dostluk vb. amaç değerler olarak ve neşeli, temiz, cesur, bağışlayıcı, yararlı, dürüst, cesur, bağışlayıcı, dürüst, yaratıcı, mantıklı vb.değerleri ise araç değerler olarak ikiye ayırmıştır.

Nelson (1974)'ın yaptığı değerler sınıflandırmasına baktığımızda ise değerleri üç farklı başlık altında gruplamıştır. Bireyi ilgilendiren ve bireye özel olan değerleri

bireysel değerler olarak, aile ve din gibi grup üyelerinin davranışlarını yöneten değerlere grup değerleri, toplumun büyük bir bölümünü ilgilendiren ve etkileyen değerlere ise sosyal değerler olarak adlandırmıştır (Nelson'dan aktaran Naylor ve Diem, 1987: 349 - 350).

Schwartz (1992), değerleri yol gösterici olarak değerlendirmiş ve değerleri; güç-başarı- hazcılık- güvenlik- öz yönelim- evrenselcilik- yardımseverlik- geleneksellik- uyma – güvenlik olarak temel 10 başlık altında toplamıştır.

Kinnier, Kernes ve Dautheribes (2000), değerleri; bağlanma, adaleti arama, kendini koruma, alçak gönüllülükle kendine saygı gösterme ve kişisel sorumluluk, yardım etme, benmerkezci, vicdanlı olma, gerçeği arama, saygılı olma, hoşgörülü ve bağışlayıcı olma, çevreyi ve canlıları koruma olarak sınıflandırmışlardır.

Evin ve Kafadar (2004), çalışmalarında değerleri ulusal ve evrensel değer olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Ulusal Değer Kategorilerinde; millet, ulusal simgeler, kahramanlık, dil, devlet, vatan, ordu, cumhuriyet, gelenek ve görenekler yer almaktadır. Evrensel değer kategorileri ise, demokrasi, insan hak ve özgürlükleri, uygarlık, barış, eşitlik, bilimsel düşünme, sanat, çevre duyarlılığı ve sevgi değerlerinden oluşmaktadır.

Akbaş (2004), çalışmasında Türk Milli Eğitim sisteminin temel amaçları içerisinde yer alan değerlerin bir listesini oluşturmuştur. Bu değerleri; Ulusal güvenlik, yardımsever olmak, aile güvenliği, tutumlu olmak, sağlıklı olmak, çevreyi korumak, temiz olmak, güvenilir olmak, demokratik, saygılı olmak, kibar olmak, sorumluluk, hoşgörülü olmak, işbirliği yapmak, çalışkanlık, azimli olmak, girişimci olmak , araştırmacı olmak, yaratıcı olmak, meraklı olmak, bilimsellik olarak belirtmiştir.

Görüldüğü gibi farklı araştırmacılar tarafından yapılan bir çok değer tanımlarına rastlamak mümkündür. Fakat yapılan farklı değer tanımları ve sınıflandırmaları değerlerin toplumsal yaşamda insanlar için önemli olduğu gerçeğini değiştirmemektedir (Yazıcı, 2011).

2.2.2. Değerler Eğitimi

Geçmişte ahlak eğitimi ve karakter eğitimi olarak karşımıza çıkan değer kazandırma işlemleri günümüzde ise değerler eğitimi olarak ortaya çıkmaktadır (Keskin, 2008). Değerler eğitimi toplumu ayakta tutan değerleri korur ve aynı zamanda eğitim ortamının verimliliğini arttırmaya yardımcı olur (Gürhan, 2017). Değerler eğitimi sayesinde bireyler içinde buldukları topluma uyum sağlamayı, kültürel anlamda bir yere ait olma duygusuna sahip olmayı ve sosyalleşmeyi öğrenirler (Ulusoy ve Arslan, 2014).

Okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerlerin öğretilmesi, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda hayata hazırlayarak onların karakter ve benlik algısının oluşmasına olumlu yönde katkı sağlar (Güçlü, 2015). Bu bağlamda öğrencilere uygun ahlaki kararlar ve davranışlar sergilenmesine yardımcı olan değerler ve becerilerle donatılması için kazandırılacak değerler eğitimi hedeflerinin öğretim programındaki konular içine dağıtılması gerekmektedir (Ekşi, 2003).

Değerlerin eğitimi konusu okul programlarında eskiden beri yer almaktadır. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, ilk, orta, yüksek ve öğretim kurumları yönetmeliklerinde, ders programlarında ve ilgili tüm alanlarda değerler eğitiminin yer aldığı görmek mümkündür (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Türk milli eğitiminin amaçlarında da yer alan Türk Milletinin bütün fertlerini ...milli, âhlaki, insani manevi ve kültürel değerleri benimseyen, koruyan, içselleştiren ve geliştiren... kişiler olarak yetiştirmenin önemi açıkça vurgulanmıştır (Ulusoy, 2007).

Türkiye'de Değerler eğitiminin programlı şekilde uygulamaya başlanması ise UNESCO tarafından desteklenen ve "Yaşayan Değerler Eğitim Programı (YDEP)" adı altında 1995 yılında Birleşmiş Milletlerin uluslararası bir projesine dayanmaktadır. Uluslararası boyutta eğitimcilerin ortaklaşa yaptığı çalışmalarda "Yaşayan Değerler Eğitimi" adı verilen projede demokrasi, adalet, özgürlük gibi evrensel değerlerin öğrencilere kazandırılması amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra "Daha iyi bir dünya için değerlerimizi paylaşalım" yaklaşımından yola çıkan proje ile 12 evrensel değere (iş birliği, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, sevgi, alçakgönüllülük, barış, saygı, sorumluluk, sadelik, hoşgörü) odaklanılmıştır (Cihan, 2014).

Bu yüzden toplum veya bireyler tarafından benimsenmiş değerlerin öğrenilmesi ve yaşatılması temelde o değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında değer eğitiminin önemi vurgulanmakta ve bu görevi üstlenen paydaşlara büyük görevler düşmektedir (Aydın ve Sulak 2015). Şüphesiz ki bu sayede eğitim kurumları ile değerler nesilden nesile aktarılmış olacaktır (Suppes, 1995, akt.: Çetin ve Balanuye, 2015).

2.2.2.1. Programlarda Değerlerin Yeri

Okullarda verilen değerler eğitimi, değerlerin öğretilmesi ve benimsetilmesinde karşımıza çıkan en önemli kurumdur (Aydın ve Yeşil, 2007). Okullarda değerler eğitiminin gerçekleşmesi ise etkili bir değerler eğitimi programının hazırlanması ile mümkündür (Yazıcı, 2006). Eğitim programları incelendiğinde değerler eğitiminin en başta Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilimleri ve diğer derslerin kapsamına girdiği görülmektedir (Tay ve ark., 2013).

4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programında Saygı, Hoşgörü, Vatansızlık, Temizlik, Bilimsellik, Yardımseverlik, Bağımsızlık, Misafirperverlik, Sorumluluk, Estetik, Duyarlılık, Çalışkanlık, Dürüstlük, Dayanışma, Adil Olma gibi değerler doğrudan verilecek değerler olarak belirlenmiştir. 6, 7 ve 8. sınıflarda ise, bilimsellik, çevreye duyarlılık, sorumluluk, yardımseverlik, kültürel mirasa duyarlılık, hak ve özgürlüklere saygı, çalışkanlık, adil olma, vatansızlık, estetik, dürüstlük, bilimsellik, dayanışma ve barış doğrudan verilecek değerler olarak belirlenmiştir (MEB, 2005a; MEB, 2005b).

Türkçe Dersi Öğretimi programında öğrencinin bilgiyi keşfetmesinde ve uygulamasında kişiliğinin, görüşlerinin, inançlarının ve değerlerinin etkili olduğu savunulmuştur. Bu nedenle öğrencinin tutum, değer ve inançlarını kapsayan duyuşsal eğitime programda yer verilmiştir. Bu Programının amaçları içerisinde değerlere ilişkin vurgu 'kişisel ve sosyal değerlere önem veren bireyler yetiştirmek' olarak yapılmıştır. Türkçe dersinde vatandaşlık bilincini geliştirmeye yönelik olarak değerlerimiz diye bir tema yer almıştır (MEB, 2006).

Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programında ise Öğretim Program'ının vizyonunda tutum ve değerler başlığı altında yer alan öğrencilere değerleri kazandırılmayı amaçlayan davranışlara yer verilmiştir. Tutum ve değer başlığı altında adalet, dürüstlük, sorumluluk sahibi olma ve özgüven gibi değerler vurgulanmıştır (İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı, 2006).

2005 yılından itibaren ise yapılandırmacı eğitim yaklaşımı esas alınarak güncellenen programlarda dersler içerisinde yer alacak değer eğitiminin daha çok önemsendiği ve daha görünür hale geldiği görülmektedir (MEB, 2005). İlköğretim programları incelendiğinde ise 'Sevgi, Saygı, Adil Olma, Barış, Hoşgörü, Yardımseverlik, Vatanseverlik ve Dürüstlük' gibi değerlerin ortak değerler olarak yer aldığı dikkat çekmektedir (MEB, 2009a; 2009b; 2009c).

M.E.B. (2013), 2010-2011 eğitim-öğretim programına bakıldığında ise değer eğitimi konusunda yapılacak eğitimin niteliği önem kazanmıştır. Bu kapsamda değerler eğitimine ilişkin işlenen konuların eğitim-öğretim yıllarına göre dağılımı yapılmıştır (Bkz. Tablo 2.2).

Tablo 2.2. Yıllara Göre Değerler Eğitimi Dağılımları

Eğitim Öğretim Yılı	Faaliyet Konusu
2010-2011	Sevgi, Saygı, Demokrasi, Sorumluluk, Başarı, Öfke ve Çatışma, Yardımlaşma, İşbirliği, Hoşgörü, Merhamet, Dostluk, Arkadaşlık, Vatanseverlik, Doğruluk, Dürüstlük
2011-2012	Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Temizlik, Özgüven, Hoşgörü, İyilik, Yardımlaşma, Çalışkanlık, Tutumluluk, Sabır, Vatanseverlik, Dayanışma, Dürüstlük, Misafirperverlik, Merhamet
2012-2013	Nezaket ve Görgü Kuralları, Birlik ve Beraberlik, Kardeşlik, Vatan Sevgisi, Sabır
2013-2014	Sevgi, Saygı, İletişim, Barış, Nezaket, Zarafet, Hoşgörü, Empati, Alçakgönüllülük, Yardımseverlik

2016-2017 eğitim-öğretim yılında yenilenen ve halen kullanmakta olduğumuz öğretim programı değerler eğitimi programının ana odağını oluşturmuştur. Mevcut programlarda değerler her ders için kazanımlar ile ilişkilendirilerek öğrencilere aktarılması hedeflenmiştir. Değerler millî, manevi ve evrensel değerler olmak üzere 10 ana başlık altında toplanmıştır. Bu değerlere ilişkin tutum ve davranışlar belirlenmiştir. Programda öğrencilere aktarılması hedeflenen kök değerler şunlardır: Sevgi, Saygı,

Adalet, Dostluk, Sabır, Dürüstlük, Öz Denetim, Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik (TTKB, 2017).

2.3. Teknoloji-Toplum-Değer İlişkisi

Teknolojinin çok boyutlu oluşu elbette ki bireyi, toplumu ve uygulandığı alanları etkilemiştir. Teknoloji toplumun ihtiyaçlarını karşılarken, bir taraftan da içinden çıktığı toplumun gelişmesini sağlamaktadır (Özaydın, 2010).

Teknoloji, toplumu etkileyen, aynı zamanda da toplumsal norm ve değerlerden etkilenen bir nitelik taşımaktadır (Yıldırım, 2002). Teknoloji ve toplumun birbirlerini nasıl etkilediğini, çevrenin bunlardan nasıl etkilediğini anlamak önemlidir. Bu yüzden teknolojinin toplumsal boyutta nasıl geliştiğine, insanların hayatlarını iyileştirmek için nasıl kullanıldığına, teknoloji ve toplumun birbirini nasıl etkilediğine bakılmalıdır (Yörük, 2008). Bununla birlikte toplumu ilgilendiren teknolojik konularda karar verilirken sadece bilim, sadece teknoloji, sadece toplum ya da sadece çevre yönünden bakmak yerine, hepsini göz önünde bulundurarak daha kapsamlı irdelemesi gerekmektedir (Kılıç ve diğ, 2008).

Doğan (2010), teknoloji ve toplum arasındaki ilişkiyi vurgularken “Teknoloji toplumsal değişimin hem nedeni hem de sonucudur.” ifadesini kullanmış ve teknoloji ile toplum arasındaki karşılıklı etkileşimin öneminden bahsetmiştir. Bu nedenle teknoloji ve toplum ilişkisini tek bir tarafa ağırlık vererek açıklamaya çalışmak yerine toplum ve teknoloji ilişkisinin nasıl bir nitelik arz ettiğine bakmak yararlı olacaktır (Beşli, 2007).

Toplumun hizmetine sunulan birçok teknolojik yenilik, yaşam koşullarını gittikçe iyileştirirken diğer taraftan dengeleri değiştirerek toplumu olumlu ve olumsuz yönden etkilemiştir (Phillip and others, 1990). Teknoloji sağladığı kolaylıkların yanı sıra birtakım kaygı ve tehlikeleri barındırmaktadır (Maguth, 2009). Özellikle kişiyi kültürel ve ahlaki yönden oluşan zararları ortadan kaldırmak elbette zaman isteyen bir süreçtir. Toplumun bu aşamadan en az zararla çıkması için değerlere önem vermesi gerekmektedir (Kale, 2007). Bu bağlamda teknolojiyi denetleyip düzenlemenin

gerekliliği konusunda toplumlara büyük bir sorumluluk yüklenmektedir (Çelikcan, 2010). Bu yüzden teknolojinin etik değerlere sahip olamayan insanların elinde zarar verici bir güç haline gelmemesi için, yaşamımızın temellinde bulunan teknolojiyi kullanırken, seçerken sağlam bir zemin üzerinde, değerlerimizle geliştirerek içselleştirebilip bunları da davranışlarımıza yansıtabiliriz (Doğanay, 2009).

Görünüyor ki artık teknoloji kültürü, değerler kültürünü belirleyen, onu denetim altında tutan en önemli etmenlerden birisi durumundadır (Özaydın, 2010). Değerler ise toplumun ve kültürün bir parçasıdır (Doğan, 2004). Yani bireyler, toplumun değerlerini benimserler ve bunları karar verme aşamasında birer ölçüt olarak kullanırlar. Böylece daha iyi, daha doğru, daha güzel, daha önemli ve daha adil gibi genel yargılara varma olanağını bulurlar (Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı 2008). Başka bir açıdan bakıldığında teknoloji doğru bir şekilde tasarlanırsa kültürel değerlerin de gelişmesine katkı sağlayacaktır (Lin ve Kinzer, 2003).

Özellikle teknoloji ve değer ilişkisini göz önünde bulundurarak teknoloji kullanılırken etik ilkelerin neler olacağı, hangi değerlere dikkat edilerek üretileceği ve dağıtılacağı, nasıl denetlenebileceği ve hangi ölçütlerle değerlendirilebileceği; eğitsel amaçlar ve ilkeler açısından nasıl yararlanılabileceği üzerinde durulması önemlidir (Yiğit, Çengelci ve Karaduman, 2013). Bu yüzden bu alanda çalışma yapan birçok araştırmacı da teknoloji eğitiminde değerlerin keşfedilmesinin gerekliliğini savunmuştur (Barlex 1993; Holdsworth ve Conway 1999; Layton 1991; McLaren 1997). Aydın ve Karaçam (2015) ise, ahlaki değerler ve teknoloji arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların yapılmasının gerekliliğine vurgu yapmışlardır.

Yenilenen 2016-2017 eğitim-öğretim programında teknoloji değer entegrasyonundan bahsetmek mümkündür. Öğrencilere aktarmak üzere 9 yeterlilik ve beceri alanı içerisinde “Bilim ve Teknoloji Yeterliği” başlık olarak yer almaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin teknolojinin doğal hayat üzerindeki etkilerini bilmesi, etik ve güvenlikle ilgili konular hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği vurgulanmıştır (TTKB, 2017).

Sonuç olarak insan toplumun bir öğesi ve teknolojinin de insanlar tarafından yürütölen bir alan olması nedeniyle teknoloji, toplumun politik, sosyal, etik, ekonomik

yönünden ve hatta bireylerin inanç ve değerlerinden etkilenmektedir. Teknoloji, toplum ve değer ilişkisine bakıldığında teknoloji ve değer farklı kavramlar olsa da birbirini etkileyen, birbirine yakın kavramlar olduğu görülmektedir (Straub, Loch ve Hill (2001). Teknolojiyi kullanırken etik ilkelerinin neler olacağı üzerinde durulması çok daha önemlidir (Aksoy, 2003). Bu yüzden teknolojiyi dar bir bakış açısı ile kullanmak yerine, yaşam biçimimize yakışan, değerlerimize uygun düzenlemelerle kullanmayı öğrenmeliyiz (Kabakcı ve Odabaşı, 2004).

2.4. Yurt İçi Araştırmalar

Yaman, Yaman ve Horzum (2004), internet kullanımında etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin incelemek amacı ile Sakarya Üniversitesi'nde görev yapan 130 öğretim elemanı ile çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Öğretim elemanlarının yaklaşık yüzde 70'i erkeklerden ve yaklaşık yüzde 85'i ise 21-40 yaş aralığından oluşmaktadır. Çalışmada öğretim elemanlarının internet kullanımında etik ilkelere uyma düzeyini cinsiyet, yaş, kıdem, görev yeri, unvan internet kullanımı gibi değişkenleri açısından incelemiştir. Öğretim elemanlarının internet kullanımında etik ilkelere uyma düzeyini yaş, kıdem ve unvan gibi değişkenleri bakımından anlamlı fark bulunmuş fakat cinsiyet, görev yeri ve internet kullanım düzeyi bakımından da anlamlı fark bulunamamıştır.

Sarı (2005), öğretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Öğrencilerin değer tercihleri önem sırası ile siyasi, genel ahlak, dinî, ekonomik, estetik, sosyal ve bilimsel değerler olarak bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin bilimsel değerleri arasında bir farklılık olmadığı ve erkek öğrencilerin değer benimseme düzeylerinin kızlarından yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Cepni, Bacanak ve Küçük (2003), yaptığı çalışmada ülkemizde dikkat çeken fen okuryazarlık kavramını ve FTT (Fen- Teknoloji-Toplum) öğrenme ortamının özellikleri ile fen okuryazarı öğrencilerin yetiştirilmesinde öğretmenin rolü konuları değerler eğitim kapsamında tartışılmıştır. FTT eğitimi, öğretmenlerin; bireye saygı, hoşgörü, tarafsızlık, yaratıcılık, samimiyet, dürüstlük, çalışkanlık, eleştirel düşünme, esnek

düşünme, merak, cesaret, özveri gibi değerleri öğrencilere kazandırmasında önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır.

Aksoy'un (2003), yaptığı çalışmada toplum ve teknoloji ilişkilerinden hareketle eğitim kurumlarının teknoloji ile ilişkileri, bilgisayar ve internet kullanımı sorunları tartışılmaktadır. Çalışmada teknolojik gelişmelerin kamusal alanda yönetimi, üretim alanında emek niteliğini nasıl etkilediği üzerinde durularak, iletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişmenin eğitim kurumlarını nasıl ve hangi boyutlarda etkilediği üzerinde durulmuştur. Özellikle iletişim ve bilişim teknolojilerinin okullarda kullanılıp kullanılmaması üzerinde değil, nasıl kullanılacağı, nasıl yaralanacağı, nasıl dağıtılacağı ve etik ilkelerinin neler olacağı, etkilerinin nasıl denetlenebileceği ve hangi ölçütlerle değerlendirilebileceği; eğitsel amaçlar ve ilkeleri üzerinde durulmasının önemli olduğu belirtilmiştir.

Sarı (2006), çalışmasında kitle iletişim araçlarının kitle kültürüne olan etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Kitle iletişim araçlarının insanları kendilerine bağlayarak insanlar arasındaki bağları zayıflatmakta, sosyal etkileşimi azaltmakta ve insanların boş zamanlarında birbirleriyle yapabilecekleri fikir alışverişlerini engellediği sonucuna varmıştır. Ayrıca birbirinden habersiz, birbirine karşı duyarsız insanlardan oluşan bir toplumun oluşmasına yol açtığı bu durumun yaşanmasında en büyük pay sahibinin ise televizyon olduğu düşünülmektedir.

Beşli (2007), teknoloji karşısında geliştirilen tutumları ve teknolojinin etkilerini ölçmek amacı ile ortaöğretim öğrencileri ile gerçekleştirilen anket çalışması yapmıştır. Toplumun teknolojiyi belirlemede teknolojinin toplumu değiştirme noktasında tek yönlü bir ilişkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır Modern teknoloji ile birlikte teknolojinin, geliştirilmesi noktasında toplum, kültür, ekonomi ve siyaset ile ilişkisinde önemli dönüşümler yaşanmıştır. Kültürel özelliklerimiz teknolojinin bir parçada olsa olumsuz etkileri bertaraf edebilme gücüne sahip olduğunu belirtmiştir.

Yalvaç, vd., (2007), öğretmen adayları ile Fen-Teknoloji-Toplum konuları üzerine bir araştırma yapmıştır. Çalışmasını üç farklı ilköğretim fen eğitimi programından 176 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adaylarından % 39'u teknolojiyi bilimin uygulaması olarak, % 21'i teknolojiyi yeni süreçler, aletler,

araçlar, makineler, cihazlar, aygıtlar, bilgisayarlar ya da günlük kullanıma yönelik pratik aletler olarak, % 18'i ise teknolojiyi toplumun ilerlemesine yardımcı düşünceler ve teknikler olarak görmektedirler.

Yavuz ve Coşkun (2008), ilköğretim sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretimde teknolojik araç gereç kullanımına karşı tutumlarını ve sahip oldukları fikirleri belirlemeye yönelik çalışma yapmışlardır. Öğrenciler sahip olduğu “teknoloji” kavramının; ulaşım, iletişim, eğitim gibi birçok alandaki sorunlara pratik çözümler getiren ve bilimsel bilgilerin pratik olarak hayata uygulanarak insan hayatını kolaylaştıran her türlü buluş şeklinde görüşler belirtmişlerdir.

Avcıoğlu (2011), tarafından yapılan çalışmada Hacettepe Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi'nden toplam 436 öğretim üyesi ve elemanları ile küresel bilgi teknolojilerinin değerler üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Akademisyenler değerler ölçeğinde alan geleneksel değerleri ve evrensel değerleri yüksek oranlarda, hazzı ve bireysel değerlerden bazılarını yüksek oranda bazılarını düşük oranda benimsedikleri görülmektedir. Televizyon izleme ile geleneksel, evrensel, hazzı, bireysel ve dini değerler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından söz edilirken, internet kullanma ile geleneksel ve hazzı değerlerin ilişkisinin olmasına karşılık, evrensel, bireysel ve dini değerlerin ilişkisi bulunamadığı görülmektedir.

Fidan (2009), Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi bulunan Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan 206 öğrenciden oluşan araştırma grubu ile değer öğretimi hakkındaki görüşleri belirlenmeye yönelik bir araştırma yapmıştır. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, değerleri yaşamının değer öğretimi için en önemli faktör olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle değer öğretiminin verilen bilgi kadar önemli olduğunu, derslerimizin yapısının genellikle bilgi temelli olduğunu, bireylerin değere verdikleri anlamların farklı olduğunu ve sorunlar yaşandığını, medyanın değer öğretiminde okulun ve öğrenmenin etkisini azalttığını belirtmişlerdir.

Yiğittir ve Öcal, (2010) yaptıkları çalışmada öğretim programlarında öğrencilere birtakım değerlerin kazandırılmasını hedeflenmektedirler. Ankara iline bağlı olan 9 farklı ilköğretim okulundan seçilen öğrencilerin görüşlerine değer yönelimlerinin

belirlenmesi amacıyla müracaat edilmiştir. Toplam 6. Sınıf öğrencilerine ait 1232 adet form değerlendirilmiştir. 6. sınıf öğrencilerinin 97 farklı değeri tercih ettikleri görülmüştür. Ancak bunlar içinden sırasıyla çevre temizliği, saygı, güzel söz ve davranış, dürüstlük, çalışkanlık, çevre duyarlılığı, yardımseverlik, iyi insan olma, hoşgörü, doğa sevgisi, temizlik, sevgi ve güvenilirlik değerlerini en çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Altunay ve Yalçınkaya (2011), yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının değerlere ilişkin görüşlerini belirlemek ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi çalışılmıştır. Araştırmaya Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 514 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Öğretmen adaylarının değerlere ilişkin görüşleri cinsiyet, yaş, mezun oldukları okul türü, katıldıkları sosyal etkinlik sayısı gibi farklı değişkenlerine göre incelenmiştir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının geleneksel, evrensel ve hedonistik değer alanlarına yüksek düzeyde önem verdikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre benimsedikleri değerler karşılaştırıldığında, özellikle erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre tüm değer boyutlarını daha fazla önemsedikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra kadın ve erkek öğretmen adaylarının en yüksek oranda benimsedikleri değerlerin ise geleneksel değerler olduğu anlaşılmaktadır.

Özaydın (2010), çalışmasını Süleyman Demirel Üniversitesinde bilgisayar bölümünde okuyan 251 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Çalışmasında teknoloji kültürü ve etiği konusunda cinsiyet yönünde farklılıkların olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle bu farklılığın kızların duygusal yönlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bilgisayar, cep telefonu ve televizyon kullanımında olumsuz kültürel değişmelerin olduğu, etik anlayışının farklılaştığı, fakat bu oranların çok yüksek olmadığı görülmüştür.

Zeybek (2011), yaptığı çalışmada Karaman ilinde bulunan bilgisayar dersi alan 375 meslek lisesi öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanımlarının etik olma durumunu incelemiştir. Araştırma sonucunda; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre bilişim teknolojilerini daha etik kullandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada maddi durumu iyi olan veya erkek öğrencilerin bilişim teknolojilerini daha etik dışı

kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin internete bağlı kalma süresi arttıkça bilişim teknolojilerini etik dışı amaçlarla kullanımlarının da arttığı görülmüştür

Düvenci (2012), üniversiteli gençlerin İnternet kullanımı üzerindeki sosyal medya etkisinin Robert K. Merton'un sosyal sapma yaklaşımı çerçevesinde incelemiştir. Gençlerin İnternet kullanıcısı olarak tutum ve davranışları ile günlük hayatlarındaki sosyal yaşantıları içerisinde kurumsal yapılara ve kültürel dokulara karşı olumlu ve olumsuz yaklaşımları arasında ilişkiyi araştıran bir çalışma yapılmıştır. Ağ nesli gençlerin farklı gruplara göre ayrıldıklarında sosyal medyaya karşı korkularının ve düşüncelerinin farklı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal yaşantısında normların ve değerlerin oluşmasında kendi sesini duyuramayan bireylerin, sosyal medya aracılığı ile kendisinin daha etkili olabileceği belirlenmiştir.

Ceylan (2012), tarafından yapılan çalışma medyanın yapay gündem oluşturduğunu göstererek gerçekleri insanlara sunduğunu, toplumsal değerlere ters düşen, medya etiğine sığmayan yayınlar yaptığını ortaya koymak ve medyanın etik davranmasını sağlamak amacı ile yapılmış bir çalışmadır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında medyanın etik açıdan bir çok problemler çıkardığı görülmektedir. İnsanları yönlendirme, insanları etki altında bırakma ve haberi yorumlama gibi olumsuzluklar içerdiğini ortaya koymuştur. Özellikle medyanın insanların ahlak ve dini değerlerini olumsuz etkileyen, medyanın ortaya koydu hayat tarzıyla insanların gerçek hayat tarzı ile çatışmalara yol açtığı düşünülmektedir.

Tay, Durmaz ve Şanal (2013), yaptıkları çalışmada değer ve değer eğitimi ilişkisi görüşleri ortaya koymayı amaçlamışlardır. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinden oluşan 297 öğrencinin görüşü alınmış ve elde edilen veriler içerik analizi ile ortaya koyulmuştur. Elde edilen bulgulara göre ise öğrenciler, 18 farklı değer ile değeri tanımlamışlardır. Sevgi, saygı, aile, dostluk, para ve çalışkanlık ilk sırada gelen değerler olurken estetik, güvenilirlik ve inanç en az kullanılan değerler olarak ortaya çıkmıştır.

Yiğit, Çengelci ve Karaduman (2013), tarafından yapılan mesleki yaşamlarında sosyal bilgiler dersini yürütecek öğretmen adaylarının teknolojinin değerlere yansımaları ile ilgili görüşlerinin belirlenmesine yönelik bir çalışmadır. Çalışmayı Teknoloji ve

Sosyal Değişme dersini görmüş olan 122 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda teknoloji üzerinde en fazla etkiye sahip olduğunu düşündükleri değerler bilimsellik, özgürlük ve bağımsızlık olarak ortaya çıkmıştır.

Öztürk (2015), sosyal medya kavramı, sosyal medyanın gelişimi ve özellikleri ele alarak bu alanda yaşanan etik sorunlar ile bu sorunlara ilişkin yapılması gerekenler tavsiye niteliğinde bir çalışma sunmuştur. Çalışma sonuçlarına bakıldığında sosyal medyanın etik ihlallere neden olduğu bir gerçektir. Özellikle sosyal medyanın hayatımıza getirdiği pek çok kolaylığı yanı sıra etik kuralları ihlal etmesi ve çocukların bilinçsizce sosyal medya ortamlarında bulunması asosyal bir neslin yetişmesine neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Arıtürk (2015), Türkiye'deki bireylerin internette etik ilkelerine uyarak kullanımının deneyimlerini araştırarak internet kullanımındaki bilgi farkındalığı durumunun inanç bağlantı analizini yapmıştır. Sosyal medya kullanıcılarından seçilerek, "Etik İnternet Kullanımı" anketi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda interneti çok fazla kullanan kişilerin etik dışı davranacağını göstermektedir. Etik davranışın cinsiyete göre farklılıkları vardır. Kadınlar erkeklerden daha etik olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin ve etik davranışlarının doğrudan bir oranı vardır. Ebeveynlerin yüksek eğitim seviyesi varsa, kişide yüksek bir etik davranışa sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Bozkurt, (2018) çalışmasını teknolojinin sosyalleşme ve değerler eğitimine etkisini belirlemek amacı ile yapmıştır. Çalışmasını Elazığ ilinde görev yapan 250 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler teknolojiyi hayatımızı etkilediğini ve kadın öğretmenler erkek öğretmenlerden daha fazla teknolojinin değerleri olumsuz etkileyeceği düşünmektedirler. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenler teknolojinin çocuğun bilişsel gelişimine katkı sunmasının yanı sıra temel değerlerin gelişimine olumsuz etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ise tv programlarının ve internetin ise çocukların ahlaki değerlerini yitirmesine sebep olduğunu ifade etmişlerdir.

2.5. Yurt Dışı Araştırmalar

Holdsworth ve Conway (1999), tasarım ve teknoloji eğitiminde değerlerin araştırılması ile ilgili bir çalışma yapmışlardır. Tasarım ve teknoloji konusundaki yazı tarihini kısaca incelemişlerdir. Akademisyenlere ve orta öğretim okullarındaki öğretmenlere anket uygulanmıştır. Araştırmada teknoloji öğretmenleri, değerlerin öğretimine ne derece önem verir? Değer sunmak için kullanılan yöntemler nelerdir? Diğerlerinden ziyade tasarım ve teknoloji öğretiminde belirli değerler daha sık mı yer alıyor? Sorularına yanıtlar aranmıştır. Sonuç olarak değerlerin ön planda tutulması ve düşünülmesi tasarım ve teknolojinin önemli bir parçası olduğunu göstermektedir. Tasarım ve teknoloji öğretmenleri teknik ve estetik değerleri daha önemli olarak kabul etmekte, siyasi değerleri ise en az dikkate alınan değer olarak görülmektedir.

Lin ve Kinzer (2003), çalışmasında öğretmenlerin kültürel çeşitliliği anlamalarını teşvik etmek ve öğretmenlerin yansımalarını desteklemek için teknolojik araçlar kullanma potansiyeli araştırılmaktadır. Farklı teknolojilerin, öğretmen ve öğrenci inançlarının daha açık hale gelmesine ve bu şekilde yansıtılmasının daha kolay hale gelmesine olanak tanıyan çeşitli çalışmalar incelenmektedir. Teknolojilerin kullanımının öğretmenlerin yansımaya ve inanç değişimleri üzerinde etkisinin olduğunu vurgulamışlardır.

Straub ve ark. (2003), Arap dünyasındaki bilgi teknolojisinin transferinin kültürel etkinin modellenmesi üzerine bir araştırma yapmıştır. Arap dünyasının karmaşık toplumsal inançları ve değerleri, kültürün bilgi teknolojisi transferi (ITT) üzerindeki hipotezini incelemek için zengin bir ortam sunmaktadır. Bu bağlamda araştırmada şu soruya cevap aranmıştır: Kültürel inançlar ve değerler Arap dünyasında bilgi teknolojisinin aktarımını etkiler mi? Araştırma Amerikan üniversitelerinde çalışan Arap-Amerikalı işadamları ve kadınlar ile yapılmıştır. Sonuç olarak ise hem kültüre özgü inançlar hem de teknolojik kültürler ITT'yi önemli ölçüde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Sosyal normlar ve teknolojik kültürlenme derecesi, internetin bireysel ve örgütsel kabul ve kullanımını etkilemektedir.

Pavlova (2005), yaptığı Teknoloji Eğitiminde Bilgi ve Değerler adlı çalışmada Teknoloji Eğiticiliğinde birbiriyle yakından ilişkili iki konu ele alınmaktadır: Bilgi ve

Değer. Teknoloji eğitiminde bilgiyi ve değerlerin yerini temsil eden bir model, belirtilen problemlerin üstesinden gelmenin bir yolu olarak sunulmuştur. Ahlaki değerlerin tüm teknolojik faaliyetler için bir çerçeve oluşturmak zorunda kaldığı ve teknoloji öğretmenleri arasındaki değer hiyerarşisinin en üstünde olması gerektiği savunulmaktadır. Bir başka nokta da, değerlerin üç bileşeninin hesaba katılması gerektiği, bilişsel, etkili ve davranışsal olmasıdır.

Raffa (1985), Samaniego ve Pascual (2007), yaptıkları çalışmada Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji üzerinde en fazla etkiye sahip olduğunu düşündükleri değerleri araştırmışlardır. Teknoloji üzerinde dürüstlük, çalışkanlık, temizlik, sorumluluk, duyarlılık, estetik gibi değerlerinin ilgisinin az sayıda veya hiç yer almaması dikkat çekmiştir. Bunun nedeninin ise teknolojinin doğasının yahut teknoloji kavramının tam olarak anlaşılmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle teknolojiyi tüm boyutlarıyla ele alınmalı etik, dürüstlük, sorumluluk, duyarlılık, estetik gibi değerlere daha fazla vurgu yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Halman, vd. (2007), tarafından yapılan ve 1981-2004 yılları arasında 85 ülkede değerlerin ve inançların değişimi incelenmiştir. Değişen değerler ve inançlara yönelik araştırmaların yapılması bu çalışmanın sonuçlarının politika, din, cinsiyet rolleri, bilim ve teknolojiye ilişkin görüşlerin farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra ahlaki ilkelere saygı, çocuk-aile bağları gibi konularda çok büyük değişimlerin meydana gelmediği, bu alanda değerlerin varlığını sürdürdüğü ancak insanların dini normlar ve politik görüşleri konusunda daha büyük değişim olduğu ortaya konulmuştur.

Jackson, vd.,(2008) kültür, cinsiyet ve bilgi teknolojisi kullanımı: Çinli ve ABD'li çocukların karşılaştırılması incelenmiştir. Ortalama yaşı 12 yaşında olan 600 Çinli ve 600 ABD'li çocuktan örnekler kullanarak yapılan araştırmalar, teknoloji kullanımındaki kültürel ve cinsiyete dayalı farklılıkların yanı sıra ikisi arasındaki etkileşimleri de belirtildi. Bilgisayar ve internetin ABD'li çocukların Çinli çocuklardan daha fazla kullanıldığı; Çinli kadınların ise en az kullanıcılar olduğu görülmektedir. Amerikalı erkekler de Çinli erkeklerden daha fazla bilgisayar oyunu oynamaktadırlar. Cep telefonu kullanımında ise Amerikalı kadınlar bütün gruplara öncülük etmektedirler. Teknolojiye erişimdeki eşitlik için teknoloji kullanımındaki kültürel, cinsiyet ve alt kültürel grup farklılıklarının ve teknoloji kullanımı çocukların eğitime

yönelik müdahalelerinin etkileri tartışılmaktadır.

Sonuç olarak mevcut araştırma ile ilgili yurt içi ve yurt dışı çalışmalar incelendiğinde teknoloji ve değer ilişkisine yönelik çalışmaların daha çok öğretmenler, öğretmen adayları ve akademisyenler ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Teknolojinin toplumumu değiştirme noktasında tek yönlü bir ilişkinin olmadığı, iletişim teknolojilerinin ahlaki ve dini değerlerimizi olumsuz etkilediği, özellikle medyanın insanları yönlendirdiği ve etki altında bıraktığı, ahlaki ve dini değerlerimizi olumsuz etilediği gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra değerlerin keşfedilmesinde teknolojinin önemli olduğu vurgusunu yapan araştırmalar da bulunmaktadır.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi katılımcılar, çalışmada veri toplamak için kullanılan araç ve veri analizi ile ilgili bilgiler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemi olayları bütüncül ve gerçekçi bir çerçevede ortaya koyan, olayları ve olguları kendi bağlamında ele alarak, gözlem, görüşme ve nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39; Özdemir, 2010:326). Bu çalışma nitel araştırma metodlarından olan durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışması gerçek yaşamın ve güncel bağlamda ya da ortam içerisinde var olan bir durumun araştırıldığı, içinde bulunduğu çevre arasındaki sınırların belirgin olmadığı ve birden fazla veri kaynağının mevcut olup detaylı ve derinlemesine bilgi toplandığı nitel bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Yin, 2009; Creswell, 2015).

Veri toplamada ise nitel çalışmada kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme bireyin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntemdir. Görüşme soruları araştırmanın bir bütün olarak amacını anlamaya yardımcı olmaktadır. Bu nedenle bu yöntem katılımcıların günlük yaşamlarına dair ayrıntılı ve samimi cevaplar vermelerini sağlayan bir teknik olması (Mack, 2005:37-39) nedeniyle tercih edilmiştir.

3.2 Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Giresun ili Dereli ilçesindeki Dereli İmam Hatip Ortaokulu 8. Sınıf öğrencilerinden (N=16) oluşmaktadır. Çalışmaya katılan katılımcılar araştırmacının öğrencisi olup uyum içerisinde araştırma sağlanabilmesi ve katılımcı görüşlerinin verimli değerlendirilebilmesi açısından tercih edilmiştir. Bu yönü ile katılımcıların daha samimi ve objektif cevaplar vermeleri avantaj sağlamıştır.

Araştırmada katılımcılar amaçlı örneklem türlerinden olan kriter örnekleme ile belirlenmiştir (Patton, 2002:238). Böylelikle katılımcıları başarılı ve başarısız olarak iki uç grubun ilişkilendirmesini görmek için not ortalamaları ve cinsiyetleri dikkate alınmıştır. 8. Sınıfların tercih edilmesinin sebebi ise katılımcıların genel başarı ortalamalarına kolay erişebilir olunması ve 2013 eğitim-öğretim programında yer alan değerler eğitimine hâkim olmalarıdır (Bkz.2.2). Katılımcıların cinsiyet ve genel başarı notlarına göre dağılımları aşağıdaki Tablo 3.1 gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Katılımcıların Cinsiyet ve Genel Başarı Notlarına Göre Katılımcı Sayısı

Genel Başarı Notu	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Yüksek	96,24	Ö1.K.BY	88,81	Ö3.E.BY
	94,45	Ö2.K.BY	88,43	Ö4.E.BY
	92,31	Ö5.K.BY	85,25	Ö7.E.BY
	98,25	Ö6.K.BY	78,77	Ö8.E.BY
Düşük	69,68	Ö9.K.BD	64,49	Ö11.E.BD
	64,68	Ö10.K.BD	60,05	Ö12.E.BD
	62,42	Ö13.K.BD	58,51	Ö15.E.BD
	61,86	Ö14.K.BD	55,97	Ö16.E.BD

Ayrıca katılımcılar çalışmaya gönüllülük esasına dayalı olarak dâhil edilmiştir. Araştırmacı tarafından katılımcılara görüşme esnasında çalışma hakkında detaylı olarak bilgi verilmiştir.

Çalışmaya katılan 8. Sınıf öğrencileri 2013 eğitim-öğretim programına göre yetişmiştir. Katılımcılar her yıl kazandırılması amaçlanan kültürel ve evrensel değerlerimizi, branş öğretmenleri tarafından aylık faaliyetler olarak veya ders kazanımları içerisinde ara ara yer verilerek işlenmiştir. Derslerine giren öğretmenlerden ve velilerinden alınan bilgiler doğrultusunda katılımcıların daha önce teknoloji ve

değerler ile ilgili herhangi bir çalışmaya ya da etkinliğe katılmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca okul ortamında akıllı thata, internet erişimi ve bilişim sınıfı mevcut olup, katılımcılar günlük hayatlarında ve derslerde bilgisayar, tablet, telefon vs. gibi teknolojileri kullanmaktadırlar. Tüm bunlara ek olarak çalışmaya katılan katılımcıların hepsinin aynı bölgede yaşam sürdürmekte ve benzer bir sosyoekonomik yapıya sahip oldukları bilinmektedir.

3.3.Verilerin Toplanması

3.3.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmada teknoloji ve değer kavramlarına ilişkin görüşlerini almak üzere katılımcılara araştırmacı ve bir uzman tarafından hazırlanan “Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu (TDÜGF)” kullanılmıştır (bkz. Ek1).

Araştırmada iç geçerliği sağlayabilmek için araştırma ile ilgili soruların anlaşılabilir olması ve bu soruların karşılığı olan cevapların yeterli bir düzeyde gerçekleştirmiş olmaları gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu nedenle hazırlanan bu form katılımcılardan ayrı olarak, uygulama öncesi soruların anlaşılması adına 2 kız ve 2 erkek (N=4) katılımcı ile bir pilot uygulama yapılmıştır. Bu görüşler çerçevesinde “Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formunda (TDÜGF)” bulunan soruların anlaşılabilir olduğuna kanaat getirilerek gerekli düzenlemeler yapılmış ve nihai form oluşturulmuştur.

Katılımcıların teknoloji ve değer ile ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile hazırlanan “Teknoloji ve Değer Üzerine Görüşler Formu (TDÜGF)” toplam 17 sorudan oluşmaktadır. Fakat mevcut bu araştırmanın amacı katılımcıların ayrı ayrı teknoloji ve değerlere ilişkin bakış açılarını belirleyerek ve teknoloji-değer ilişkisine yönelik görüşleri daha iyi yorumlayabilmek olduğu için sorular üç başlık altında ele alınmıştır. Bu bölümler ile ilgili açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

1. İlk bölümde araştırmada katılımcıların teknoloji ile ilgili görüşlerini belirlemek üzere 4 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Teknolojinin amacı, avantajları, dezavantajları ile ilgili sorular yöneltilmiştir.
2. İkinci bölümde araştırmada katılımcıların değerler ile ilgili bilgilerini belirlemek üzere 4 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Bu bölümde değerlerin tanımına, değerlerin önemine yönelik sorular yer almaktadır.
3. Son bölümde ise değer ve teknolojinin birbirini nasıl etkilediğini belirlemek üzere 9 açık uçlu soru sorulmuştur. Her sorunun arkasına katılımcıların görüşlerinin daha iyi anlaşılması adına örneklendirmeleri de istenmiştir.

3.3.2. Görüşmelerin Yapılması

Verilerin toplanması 2015-2016 güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Veriler toplanırken okulun Fen Bilimleri Öğrenmeni olan araştırmacı tarafından katılımcılar peş peşe 2 gün içerisinde sıra ile alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara özellikle birbirleri ile etkileşime geçmemeleri konusunda vurgu yapılmıştır. Yaklaşık olarak 15- 20 dakika süren görüşmeler sessiz ortamda, süre kısıtlaması olmaksızın okul kütüphanesinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin daha sağlıklı kaydedilmesi için öğrencilerden izin alınarak rahatsız olmayacakları şekilde ses kaydı yapılmıştır. Katılımcılara araştırmanın konusu, amacı ve veri toplama aracının içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Bu uygulamayla ilgili dönütler verileceği söylenerek güdülenmeleri arttırılmıştır. Katılımcılara bu araştırmada toplanan verilerin hiçbir gerekçe ile araştırma amacı dışında kullanılmayacağı ve başka bir kişi veya kurumla paylaşılmayacağı belirtilmiştir. Böylelikle katılımcıların ankete samimi ve içten cevap vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacının rehberliğinde görüşme formunda bulunan soruları sorunsuz bir şekilde cevaplamışlardır.

3.4.Verilerin Analizi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin; teknoloji ve değerler arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla toplanan veriler içerik analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir.

İçerik analizi katılımcıların verdikleri yanıtlara göre verilerin sistematik olarak kodlandığı, verilerin benzerliklerinin veya farklılıkların tespit edilip bir araya getirilerek yorumlandığı teknik olarak bilinmektedir (Altunışık ve Diğerleri, 2010:322; Büyüköztürk ve diğ. 2012). Veri analizi güvenilirliğini sağlamak amacıyla veri analiz süreci araştırmacı ve iki alan uzmanı bir araya gelerek gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada her bir soru kendi içinde değerlendirilmiştir. Görüşmeye katılanların görüşlerine sık sık yer verilerek doğrudan alıntılar yapılmıştır. Ayrıca katılımcıların genel başarı notlarına ve cinsiyetlerine göre görüşmeler iki alan uzmanı tarafından kodlanmıştır. Uzmanlar tarafından birbirinden bağımsız olarak kodlanan verilerin tutarlığı “Görüş Birliği” ya da “Görüş Ayrılığı” şeklinde işaretlemeler yapılarak belirlenmiştir. Bu alan uzmanlarının katılımcıların görüşleri için aynı kodu kullandıkları durumlar görüş birliği, farklı kodu kullandıkları durumlar ise görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Bu şekilde yapılan veri analizinin güvenilirliği aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994; akt: Canbazoğlu, 2008). Hesaplamalar sonucunda güvenilirlik %90 olarak bulunmuştur.

$$\frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}} \times 100$$

Kodlamada katılımcı “K” harfi ile belirtilmiş olup hemen yanına numaralar (1, 2...15, 16) yazılarak uygulamaya katılan kaçınıcı katılımcı olduğu belirtilmiştir. Örneğin; 1. Katılımcı “K1” şeklinde, 15. Katılımcı “K15” şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların cinsiyetlerine göre Kız “K” ve Erkek “E” harfi ile kodlanmıştır. Katılımcıların genel başarı ortalamaları ise, genel başarı ortalaması yüksek “GY” ve genel başarı ortalaması düşük “GD” olarak kodlanmıştır. Oluşturulan kodlamadaki temel amaç, toplanan verileri verimli bir şekilde açıklayarak, kavramlara ve ilişkilere

kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bu sayede daha kaliteli ve anlaşılır yorumlamalar yapılması amaçlanmıştır.

Örnek Kodlama: Genel Başarı Notu Yüksek Kız 1. Katılımcı “K1-K-GY”

Genel Başarı Notu Düşük Erkek 15. Katılımcı “K15-E-GD”

IV. BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Burada sunulan görüşlerin olabildiğince tüm katılımcıların görüşlerini yansıtabilen nitelikte olmasına da özen gösterilmiştir. Buna göre ilgili kategoriler ve bu kategorilere ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir.

4.1. Katılımcıların Teknoloji İle İlgili Görüşleri

Uygulamada katılımcılara yöneltilen sorular ile teknolojinin tanımı, amacı, avantajları ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Bu soruları bazı katılımcılar şöyle cevaplamaktadırlar.

4.1.1. Genel Başarı Ortalaması Yüksek Katılımcıların Görüşleri

4.1.1.1. Kız Katılımcıların Görüşleri

Genel ortalaması yüksek kız katılımcılara sorulan “ Teknoloji denilince aklınıza neler geliyor?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında katılımcılar yaşamı kolaylaştıran aletler, eşyalar, elektronik cihazlar, ev araç ve gereçleri, akıllı robotlar, yenililer ve buluşlar olarak görüş belirtmişlerdir. Kız katılımcıların teknolojinin amacına yönelik görüşlerinde benzer ifadeler kullandığı ve teknolojinin hayatı kolaylaştırarak zamandan tasarruf sağladığını, bilgiye kolay ulaşmamızı sağladığını belirtirken özellikle iletişim ve ulaşım alanlarındaki faydalarına dikkat çekmişlerdir. “Teknolojinin dezavantajını nelerdir?” Sorusuna ise katılımcılar daha çok sağlık

sorunlarına dikkat çekerek, teknolojinin hastalıklara neden olduğundan söz etmişlerdir. Aynı zaman da teknolojinin aşırı kullanımına dikkat çekerek psikolojik etkilerinden, maddi zararlarından ve teknolojinin yalnızlaştırdığından bahsettikleri de görülmektedir. Araştırmada dikkat çeken önemli bir bulgu ise katılımcıların çoğunun okul ortamında kullanılan teknolojilerden, akıllı tahtanın derslerdeki avantajlarından bahsetmişlerdir. Tüm görüşleri yansıtan bazı görüşler sunulmuştur;

“Teknoloji denilince benim aklıma gelişmişlik, çağa ayak uydurmak, hayatımızı kolaylık sağlayan araçlar geliyor. Tanım olarak da teknoloji yararlı olduğu kadar zararlı olanlar şeyler diyebilirim.” (Alıntı 1, Görüşme K1-K-GY)

“Teknoloji deyince aklıma akıllı robotlar geliyor, bunların yanında tabi ki araba, telefon, televizyon, ulaşım için kullanılan birçok araçlar, ev araç gereçleri geliyor. Tablet, televizyon, süpürge, çamaşır makinesi gibi aletlerdir.” (Alıntı 2, Görüşme K6-K-GY)

“Hayatımızı kolaylaştırmak, pratikleşmek bizleri daha iyi seviyelere ulaştırmaktır. Teknolojinin hem avantajları vardır hem dezavantajları yani çok kullandığımızda insana hem maddi hem de manevi zararlar verebilir. İnsanı sürekli bağımlı hale getirebilir, bağımlılık yapabilir. Faturalar mesela çok oyun oynadığımızda çok fazla gelir maddi açıdan zararlı olur. Manevi olarak da insanı kendi içinde psikolojik bunalıma girebilir, izlediği şeyler yüzünden.” (Alıntı 3, Görüşme K2-K-GY)

“Avantajları olarak daha az caba sarf etmek diyebiliriz zamanımızdan tasarruf sağlamak ve yorulmadan her şey daha kolay ulaşmak, dezavantajı ise insanların sağlığını olumsuz etkiler. Yani teknolojiye ayak uydurmak isteyen insanlar ondan geri kalmamak için teknolojiye bol bol vakit harcar psikolojileri de olumsuz etkilenebilir. Sağlık sorunları çıkar.” (Alıntı 4, Görüşme K1-K-GY)

“Okullarda akıllı tahtalar var mesela işlerimi kısa zamanda halletmemizi sağlar. Önceden arabalar vardı şimdi daha hızlı ulaşım için uçaklar var gibi bunları söyleyebilirim. Avantajları da vardır tabi ki çok kullanırsak dezavantajları da bize zararlı olabilir. Mesela teknoloji hastalıklara çare oluyor. Teknoloji gelişerek uzaklıklar yakın oluyor. Akıllı tahtalar öğretmenlerimiz bize derste görsel şeyler

gösterebiliyor. Ama aşırı derece de kullanırsak da bize zararlı olur insanları birbirine düşürür ya da sağlıklarını bozabilir.”(Alıntı 5, Görüşme K5-K-GY)

“Avantajlarından dediğim gibi çok çok yorulmayız hatta kısa zamanda hallederiz işlerimizi. Her alanda ilerlemiş oluruz mesela sağlık alanında bir çok yararları var. Okullarda akıllı tahtalar var eğitimimize kolaylık sağlar, önceden arabalar vardı şimdi ise daha hızlı ulaşım için kullanılan uçaklar var. olumsuz larak da teknoloji hayatımızı kolaylaştırdığı gibi bizde yalnızlaştırıyor. Çünkü şimdi insanlar teknolojik aletlerle daha çok ilgileniyor zamanını teknoloje harcıyor.”(Alıntı 6, Görüşme K6-K-GY)

4.1.1.2. Erkek Katılımcı Görüşleri

Genel başarı ortalaması yüksek erkek katılımcıların “Teknoloji denilince aklınıza neler geliyor?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında teknolojiyi yenilikler, buluşlar, tablet, akıllı telefonlar, bilgisayar, mutfak aletleri, inşaat malzemeleri olarak görmektedirler. “Teknolojin amacı nedir?” Sorusuna ise katılımcılar teknolojinin günlük işlerimizi kolaylaştırması, zamanı hızlandırması, iletişimde ve derslerde kolaylık sağlaması olarak görüşlerini ifade etmişlerdir. Katılımcılara “Teknolojinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar teknolojinin hayatımızı kolaylaştırmak, zaman tasarruf sağlamak, iletişimi kolaylaştırmak gibi avantajlarından söz ederken bunlara ek olarak teknolojinin eğlenmek için kullanıldığı görüşünü belirten katılımcılar bulunmaktadır. Katılımcılar bazı teknolojilerin hem avantajlı hem de dezavantajlı olabileceğine dikkat çekmişlerdir. Bunun yanı sıra teknolojiyi aşırı kullanıldığında bağımlılık yaptığını, sağlığı ve çevreyi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Hayatımızın her yerinde kullandığımız tüm araç ve gereçler. Teknoloji denilince aklıma yenilikler, buluşlar geliyor. Okulda akıllı tahtalarımız mesela tabletler, telefonlar, bilgisayarlar birer teknolojidir.”(Alıntı 7, Görüşme K3-E-GY).

“Şuan da bilim insanların geliştirmiş olduğu insanlık için yararlı olan aletler,

yenilikler. Bizi bir üst seviyeye ulaştırmayı amaçlayan şeyler. Bilgisayar, akıllı telefonlar... Amacı hayatımızın daha da gelişmiş olmasını sağlar, bilgi edinmemizi sağlar. Mesela şimdi telefonlar var kolaylıkla bilgi edinmemizi sağlıyor tüm telefonlarda internet var görüntülü arama var sevdiğimizle konuşuyoruz ve bunlar sayesinde hayatımız kolaylaşıyor.”(Alıntı 8, Görüşme K4-E-GY)

“Teknoloji deyince aklıma aletler geliyor. Mesela bunlar ustaların kullandığı makineler, inşaatlarda kullanılan makineler, sonra evlerde kullandığımız teknolojilerde var. Örneğin; telefon, televizyon gibi mesela mutfak aletleri gibi günlük hayatımızda kullanılan şeyler olabilir. Teknolojinin avantajları bence zamanımızı hızlandırmak, kolaylıkla işlerimizi yapmamızı sağlamaktır. Mesela biz teknolojiyi okul derslerimiz için çok kullanıyoruz. Ben araştırma yapacağım zaman uzun uzun kitaplardan bakmak yerine gidip internetten kolayca araştırırım. Keyif almak, eğlenmek içinde kullanıyorum. Dezavantajı da işte çok kullanırsak bağımlı oluruz ve derslerimi de etkiler”. (Alıntı 9, Görüşme K7-E-GY)

“Şuan da bilim insanların geliştirmiş olduğu insanlık için yararlı olan aletler, yenilikler. Bizi bir üst seviyeye ulaştırmayı amaçlayan şeyler. Bilgisayar, akıllı telefonlar... Amacı hayatımızın daha da gelişmiş olmasını sağlar bilgi edinmemizi sağlıyor. Mesela şimdi telefonlar falan bilgi edinmemizi sağlıyor tüm telefonlarda internet var görüntülü arama var bunlar sayesinde hayatımız kolaylaşıyor. ” (Alıntı 10, Görüşme K4-E-GY)

“Teknolojinin avantajları yani dediğim gibi işlerimizi kolaylıkla yapmamızı sağlıyor. Sonra derslerimize bile faydası var. İnternet olmasa araştırmalarımızı yapamazdık. Zararları da var mesela teknoloji bizi yönetmeye başladı artık hayatımızı ona göre ayarlıyoruz. Hastalıklar arttı hatta ders de öğrendik sebze erken yetiştiriliyor ama zararlı demiştik mesela bu teknolojinin zararı...” (Alıntı 11, Görüşme K3-E-GY).

“Avantajları iletişimimizi, ulaşımımızı kolaylaştırır. Şuan mesela aya gidilebiliyor bir sürü şey üretiliyor insanlar için bu avantajlı oluyor. Gereğinden fazla da kullanılırsa zararlı olabilir tabii ki. Bir öğrenciyi düşünürsek teknoloji onun için yararlıda olabilir zararlı da. Derslerine faydası olur fakat çok kullanırsa da derslerini

boşlayabilir. İnsanlık içinde olumsuz olabilir mesela burada HES kurulmak isteniyor hem iyi hem kötü etkisi var. Mesela enerji üreteceği için iyi ama insanlar için zararlı olabilir. Doğaya da zarar verebilir.” (Alıntı 12, Görüşme K8-E-GY)

Genel olarak başarı ortalaması yüksek kız ve erkek katılımcıların teknolojiyi tanımlarken genellikle benzer ifadeler kullanıldığı görülmüştür. Kız katılımcıların erkek katılımcılardan farklı olarak teknolojiyi akıllı robotlar olarak görüş belirtmişlerdir. Erkek katılımcıların ise teknoloji inşaat malzemeleri ve mutfak eşyaları olarak örneklendirdiği dikkat çekmiştir. Katılımcıların Teknolojinin amacı nedir? Sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında cinsiyet açısından katılımcılar arasında çok anlamlı farklar bulunmamaktadır. Genel olarak hayatı kolaylaştırmak, zamandan tasarruf sağlamak, bilgiye ulaşmamızı kolaylaştırmak ve iletişimizi kolaylaştırmak olarak ifade etmişlerdir. Fakat kız katılımcılar erkek katılımcılardan farklı olarak teknolojinin seyahatlerdeki ulaşımın avantajlarına dikkat çekmişlerdir. Teknolojinin Dezavantajlarında ise erkek ve kız katılımcıların benzer ifadeler kullandıkları ve teknoloji bağımlılığına dikkat çektiği görülmektedir. Bunlara ek olarak erkek katılımcıların ise teknolojin dezavantajlarında çevre sorunlarına vurgu yaptığı görülmektedir.

4.1.2. Genel Başarı Ortalaması Düşük Katılımcıların Görüşleri

4.1.2.1. Kız Katılımcıların Görüşleri

Kız katılımcıların teknoloji ile görüşlerine bakıldığında “ Teknoloji denilince aklınıza neler geliyor?” sorusuna katılımcılar teknolojiyi hayatımızı kolaylaştıran bazen ise zorlaştıran, icatlar, yenilikler, çeşitli sorunları çözmek için kullanılan keşifler olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların genel olarak teknolojiye verdikleri örnekler bilgisayar, tablet, telefon gibi iletişim araçları ve akıllı tahtalar olarak ön plana çıkmıştır. Teknolojinin amacına hayatımıza katkıda bulunmak, rahat seviyeye ulaştırmak olarak belirtirmişlerdir. “Teknolojinin avantajları ve dezavantajları hakkında neler söyleyebilirsiniz?” Sorusuna katılımcılar teknolojinin avantajlarına derslerde internetin

faydalarına dikkat çekerken, dezavantajlarına ise tembelliğe sürüklediğini, insanlar arasındaki samimiyetin azaltılmasına, yüz yüze iletişimi azaltılmasına, hastalıkların artmasını neden olduğunu vurgulamışlardır. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Teknolojik aletler, bilgisayar, tablet, telefon günlük hayatta kullandığımız elektronik cihazlar diyebiliriz. İngilizce derslerimde çok kullanıyorum yardımcı oluyor bana. Zararlı da oluyordur arada çok televizyon izlemek zamanımızı çok alıyor ödevlerimizi yapamamıza neden oluyor.” (Alıntı 13, Görüşme K9-K-GD).

“Teknoloji arada hayatımızı zorlaştıran arada kolaylaştıran kullandıkça artan ilerde robot falan gibi şeylerin çıkacağı şeyler geliyor. Derslerde kullandığımız akıllı tahtalar örnek verilebilir. Teknoloji sayesinde bilgi alışverişi kolaylaşır. Bilgiye daha kolay bir şekilde ulaşıyoruz hocam. Telefonla uzaktaki birine kolaylıkla ulaşabiliyoruz. Dezavantajı olarak da insanları tembelleştirmiştir mesela telefonların başında çok kalarak tembelleşiyoruz.” (Alıntı 14, Görüşme K10-K-GD).

“Yeni buluşlar, yeni icatlar geliyor insan hayatını kolaylaştıran aletler diyebiliriz. Avantajları vardır mesela internet düşündüğümüzde internet sayesinde her şeyi kolaylıkla biliyoruz daha çabuk ulaşıyoruz. Dezavantajları olabilir tabi ki ilerledikçe yeni hastalıklar çıkıyor teknoloji onlara çare olurken onun ile hastalıklar çoğalıyor.” (Alıntı 15, Görüşme K13-K-GD).

“Teknoloji deyince aklıma insanların ihtiyaçlarını karşılayan ve çeşitli sorunlarını çözmek için yapılan keşifler geliyor. En önemli avantajı bence hayatımızı kolaylaştırmaktır. Amacı ihtiyaçlarımızı karşılamak ve bizi rahat seviyeye ulaştırmaya çalışmaktır diye düşünüyorum en önemli amacı hayatımızı kolaylaştırmaktır. Dezavantajı ise tembelliğe sürüklüyor. Daha rahat her şeye ulaşıyoruz insanları birbirinden uzaklaştırıyor eskiden daha fazla samimiyet varken şimdi telefonlardan sağlanıyor.” (Alıntı 16, Görüşme K14-K-GD).

4.1.2.2. Erkek katılımcıların Görüşleri

Başarı ortalaması düşük erkek katılımcılar “Teknoloji denilince aklınıza neler geliyor?” sorusuna teknoloji tablet, telefon, bilgisayar, internet, çamaşır ve bulaşık

makileri, buzdolapları, internet oyunları (playstation), elektrikli süpürge, kalem, radyo, okullarda kullanılan akıllı tahtalar olarak örneklendirdikleri görülmektedir. “Teknolojinin avantajları ve dezavantajları hakkında neler söyleyebilirsiniz?” sorusuna ise katılımcıların çoğunun teknoloji günlük hayatta ve okul ortamında kullandıkları faydalarına dikkat çektikleri görülmektedir. Katılımcılar akıllı tahta, bilgisayar ve internetin derslerdeki sağladığı avantajlarından bahsetmişlerdir. Dezavantajına ise radyasyon yaydığına, iletişimde kopukluğa neden olduğuna, bağımlılık yaptığına değinmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Telefon, tablet, bilgisayar, çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, buzdolabı ve okullarda kullandığımız akıllı tahtalar. Günlük hayatta kullandığımız tüm bu aletler. Teknolojinin avantajları okul içinde ödev araştırmaları için ya da akıllı tahtadan ders dinlemek için kullanırız. Bu şekilde bizim için avantaj sağlar. Aynı şekilde televizyondan da haberleri alırız gün içinde neler olmuş diye öğreniriz. Müzik dinleriz. Bağımlılık yapar özellikle küçük çocuklar internette çok fazla vakit geçirirse hayattan koparlar.”(Alıntı 17, Görüşme K15-E-GD).

“Bence teknolojik aletlerin amacı hayatımızı kolaylaştırmak bilmediğimiz şeyler konusundan bilgi vermek. Teknolojinin avantajları şöyle mesela sözlüklerden bulmadığımız, kitaplardan bulmadığımız şeyleri anında internetten yardım alarak bulabiliyoruz. Teknoloji hem kolaca bulmamızı sağlıyor, hem zamandan kolaylık sağlıyor. Var biz sürekli teknoloji ile uğraştığımız zaman insanlara karşı vakit kaybediyoruz. Mesela kardeşim sürekli telefondan oyun oynuyor bizi bazen duymuyor ve dinleiyor, derslerinden bile geri kalıyor.” (Alıntı 18, Görüşme K16-E-GD).

“Teknolojinin amacı günlük hayatımızı, işlerimizi kolaylaştırmak mesela çamaşır yıkayacağız, bulaşık yıkayacağız işlerimizi daha kısa sürede yaparız. Buzdolabını da aynı şekilde bizim sebzelerimizi saklıyor dışarda kalsa eskiden bozulurdu, şimdi bozulmuyor. Dezavantajı vardır tabi mesela telefonu çok kullanıyoruz radyasyon alıyoruz bağımlısı oluyoruz oradan bir sürü sitelere giriyoruz boş boş oyalanıyoruz. Mesela televizyon çok izlediğimiz için kalkmak istemiyoruz başından arkadaşlarımız oyuna falan çağırıldığı zaman gitmiyoruz onlarla iletişimimiz bozuluyor.” (Alıntı 19, Görüşme K11-E-GD)

Başarı notu düşük katılımcıların teknolojiyi telefon, tablet, televizyon, internet gibi ortak görüş belirtirken; erkek katılımcıların ise çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, buzdolabı, playstation, elektrikli süpürge, kalem, radyo gibi olarak örneklendirdiği görülmektedir. Katılımcıların teknolojinin avantaj ve dezavantajlarına verdikleri yanıtların benzer oldukları da görülmektedir. İletişim alanında, günlük ev işlerinde, eğitim alanında avantajları üzerinde durmuşlardır. Kız katılımcılar ise bunlara ek olarak sağlık alanının avantajlarına dikkat çekmişlerdir. Dezavantajı olarak da kız ve erkek katılımcıların benzer ifadeler ile teknolojinin tembelliğe sürüklediğini ve bağımlılık yaptığını vurgulamıştır.

4.2. Katılımcıların Değer İle İlgili Görüşleri

Katılımcıların görüşlerinin alındığı önemli bir nokta da değer ile ilgilidir. Değere ilişkin katılımcıların değer tanımı, bildikleri değerleri, değerlere sahip olmanın önemi ve değerlerin değişip değişmeyeceği gibi konularda görüşleri alınmıştır. Katılımcılar değerlerle ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler.

4.2.1. Genel Başarı Ortalaması Yüksek Katılımcıların Görüşleri

4.2.1.1. Kız Katılımcıların Görüşleri

Başarı ortalaması yüksek kız katılımcılara “Değer denilince aklınıza neler geliyor?” sorusu yöneltildiğinde katılımcılar değerleri insanların duygu ve düşünceleri, manevi olarak önem taşıyan şeyler ve hisler olarak görüş belirtmişlerdir. “Bildiğiniz veya öğrendiğiniz değerler nelerdir?” sorusuna örnek olarak tüm katılımcılar saygı ve sevgi sayarken bunlara ek olarak fedakârlık, merhamet, alçakgönüllülük, hoşgörü, dürüstlük, yardımseverlik, cömertlik olarak eklemişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Değer denilince aklıma insanlar için maddiyattan çok manevi olarak önem taşıyan şeyler geliyor. Duygularımız yani. Ahlaki değerlerimiz vardır. Hoşgörü,

merhamet, saygı, sevgi ve dürüst olmak bunlar diyebilirim.” (Alıntı 20- Görüşme K1-K-GY)

“Karşımızdaki insana verdiğimiz duygular onları anlamak ve kendimizi anlatmak için kullandığımız tüm duygu ve düşüncelerdir.” (Alıntı 21- Görüşme K5-K-GY)

“İnsanları duygu ve düşünceleri geliyor. Merhamet, alçakgönüllülük, sevgi, saygı, anlayış, cömertlik diyebilirim.” (Alıntı 22- Görüşme K2-K-GY)

Kız katılımcıların çoğu değerlere sahip olmanın toplum açısından önemli olduğuna belirtmişlerdir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir.

“Tabi ki de vardır çünkü değerler insanı insan yapan toplumları da ayakta tutan şeylerdir. Manevi ihtiyaçlarımızdır.” (Alıntı 23- Görüşme K1-K-GY)

“Tabi ki önemlidir. Karşımızdaki kişiye nasıl davrandığımızı nasıl hissettiğimizi kolayca anlatabiliriz. Mesela öğretmenlerimize saygılı olduğumuzu hissettirmeliyiz. Toplum olarak da bizden yardıma ihtiyacı olan kişilere yardım etmeliyiz, fedakâr olmalıyız.” (Alıntı 24- Görüşme K6-K-GY)

Katılımcılara yöneltilen ‘Değerler değişebilir mi?’ sorusuna tüm katılımcılar değerler değişebilir yanıtını vermişlerdir. Katılımcılar değerlerin kişiye göre, toplumlara göre ve ekonomik duruma göre ve dini inanışa göre değişebileceğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

“Değişir diye düşünüyorum kişiden kişiye olarak yabancı toplumlarda veya bizde farklıdır. Ya da fakir veya zenginlere göre de diyebiliriz.” (Alıntı 25- Görüşme K1-K-GY)

“Değişebilir bence. Saydığımız tüm bu değerler insanlarda toplumlarda kültürlerde farklıdır. Örnek verirsem humm biz mesela daha çok merhametliyiz dinimizde onu söylüyor. Ya da eskiden insanlar da alçak gönüllüydü şimdi herkes daha da bencilleşti.” (Alıntı 26- Görüşme K2-K-GY)

4.2.1.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri

Başarı ortalaması yüksek erkek katılımcılar “Değer denilince aklınıza neler geliyor?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında bazı katılımcıların değeri tanımlayamadıkları, bazı katılımcıların ise değerleri insanda var olan duygu ve düşünceler olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcılara yöneltilen “Bildiğiniz veya öğrendiğiniz değerler nelerdir?” sorusuna tüm katılımcılar öğrendikleri/bildikleri değerler arasında sevgi, saygı değerini belirtirken merhamet, hoşgörü, dürüstlük, sorumluluk, güveni değerlerini de eklemişlerdir.

“Değer denilince insandaki duygu ve düşünceler olabilir. Sevgi, saygı, merhamet, hoşgörü, dürüstlük bunları biliyorum şuan aklıma gelenler.” (Alıntı 27 – Görüşme K3-E- GY)

“İnsanlar tarafından iyi olan kabul edilen insanların birbirine duyduğu duygular. Sevgi, saygı, merhamet bunlar öğrendiklerim değerlerdir. Sorumluluk mesela bu da değerdir.” (Alıntı 28- Görüşme K8-E-GY)

Katılımcılar değerlerin öğrenmenin önemli olduğunu ve insanlar arasındaki ilişkileri düzenlediğine dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir;

“Tabi ki de önemlidir. Onlar olmazsa insan insan olmaz yani duygularımız olmaz sevgimiz olmaz. Örneğin dürüst olmak önemlidir her zaman her yerde bizi sayıp severler ama yalancılık yaparsak tam tersi ne ailemiz ne arkadaşlarımız bizden memnun kalır.” (Alıntı 29- Görüşme K8-E-GY)

“Önemlidir karşımızdakini daha iyi anlamamızı sağlar birbirimize yakınlaştırır veya uzaklaştırır. Seversek sayarsak etrafımızdaki insanlar artar. Tam tersi olursa ne arkadaş ilişkilerimiz iyi olur ne aile akraba ilişkilerimiz iyi olur.” (Alıntı 30- Görüşme K4-E-GY)

Katılımcılara yöneltilen ‘Değerler değişebilir mi?’ sorusuna tüm katılımcılar değişebilir yanıtını vermişlerdir. Katılımcılar değerlerin kişiye göre, coğrafik özelliklere göre, toplumlara göre değişebileceğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bence değişir her yer toplumda ya da Türkiye'nin her yerinde değer aynı değildir. Mesela sevgi değeri, saygı değeri değişir. Herkes sevgi ve saygı değerine aynı önemi vermez.” (Alıntı 31- Görüşme K3-E-GY)

“Kişiden kişiye değişir. Mesela eskiden sevgi saygı daha fazlaydı şimdi bu az yani aile içinde babaya anneye ola saygı azaldı. Eskiden derlermiş babanın yanında ayak uzatılmaz diye şimdi böyle yapan yok.”(Alıntı 32- Görüşme K4-E-GY).

Genel başarı ortalaması yüksek erkek ve kız katılımcıların değerler ile ilgili görüşleri incelendiğinde değer kavramını genel olarak duygu ve düşüncelerimiz, insanlar tarafından kabul gören iyi olan davranışlar olarak tanımlamışlardır. Elde edilen bulgularda katılımcıların bildikleri değerleri örneklendirirken ve değer tanımını ile ilgili görüşlerine bakıldığında kız katılımcıların erkek katılımcılara göre daha geniş bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Öğrendikleri değerlere erkek ve kız katılımcıların hepsinin ortak olarak sevgi ve saygı değerini söyledikleri dikkat çekmiştir. Bunlara ek olarak merhamet, hoşgörü, dürüstlük, alçak gönüllülük, fedakârlık, güven, sorumluluk, özgüven, yardımseverlik, cömertlik olarak söyledikleri görülmektedir. Katılımcılara sorulan bir diğer soru “Değerlere sahip olmanın önemli olup olmadığı” sorusudur ve tüm katılımcılar değerlere sahip olmanın önemli olduğunu belirterek değerlerin aile ve toplum için önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bunun yanı sıra tüm katılımcıların özellikle sevgi ve saygı değerlerinin kişiye, ekonomi duruma, toplumlara göre farklılıklar göstereceğine yönelik görüşleri bulunmaktadır. Özellikle erkek katılımcılar coğrafik özelliklere, kız katılımcılar ise ekonomik duruma göre değerlerin farklılık gösterebileceğine dikkat çekmişlerdir.

4.2.2. Genel Başarı Ortalaması Düşük Katılımcıların Görüşleri

4.2.2.1. Kız Katılımcıların Görüşleri

Genel başarı ortalaması düşük kız katılımcılara yöneltilen “Değer denilince aklınıza neler geliyor?” sorusuna katılımcılar değer kavramını ahlaki unsurlar, gelenek ve göreneklerimiz, toplumu birbirine bağlayan unsurlar olarak görmektedirler.

Öğrendikleri değerlere ise katılımcılar saygı, sevgi, hoşgörü, çalışkanlık, sorumluluk, yardımseverlik, konukseverlik olarak belirtmişlerdir. Bir katılımcının ise değerleri zıtları ile birlikte kullanma eğitimi gösterdiği dikkat çekmektedir.

“Geleneklerimiz göreneklerimiz geliyor, giyimimiz kuşamımız, duygu ve düşüncelerimiz geliyor aklıma. Aklıma iyilik, kötülük, saygı, saygısızlık, sevgi, sevgisizlik gibi değerler geliyor. (Alıntı 33- Görüşme K10-K-GD)

“Kendimiz için yani kendimizi ifade ettiğimiz bütün durumlar bizde var olan ahlaki durumlardır. Bildiğim değerler saygı, sevgi, hoşgörü, çalışkanlıktır. (Alıntı 34- Görüşme K13-K-GD)

“Toplum ve insanları birbirine bağlayan en önemli unsurlar diye düşünüyorum. Bildiğim öğrendiğim değerler hem okulda hem ailemden öğrendiklerim yardımseverlik olsun, konukseverlik olsun, hoşgörü, saygı, sevgi bunları sayabilirim.” (Alıntı 35- Görüşme K14-K-GD)

Katılımcılara yöneltilen “Değerlere sahip olmanın önemi var mıdır?” sorusuna tüm katılımcılar değerlerin önemli olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Değerlere sahip olmanın insanlar arasında var olan bağları kuvvetlendireceğine, sevgi ve saygının artıracığına yönelik görüşleri bulunmaktadır. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir.

“Değerlere sahip olmak önemlidir. Saygılı olursak daha kolay iş bulabiliriz ileride olmak mesela biz saygılı olursak bize herkes daha da değer verir sever yani sevgimizi de artırırız. Böylece öğrenciysek öğretmenlerimiz daha çok sever çalışırsak da hayatta hep başarılı oluruz.” (Alıntı 36- Görüşme K13-K-GD)

“Değerlere sahip çıkmanın önemi vardır tabi ki mesela yardımlaşmayı artırır. İnsanları birbirleriyle kaynaşmasını sağlar. Toplu yaşanan her yerde önemli okuldayız mesela otobüsteyiz insanlara saygılı olmak, yer vermek, hoşgörülü olmak önemlidir.” (Alıntı 37- Görüşme K14-K-GD)

Katılımcılara yöneltilen ‘Değerler değişebilir mi?’ sorusuna bir katılımcı dışında tüm katılımcılar çok net cevap vermeseler de kişiye göre değişebileceğine yönelik yanıtlar vermişlerdir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bence değişir çünkü insanlar değişiyor mekanlar değişiyor yani değerlerde değişir. Him mesela çalışkanlığımız değişir 5 sınıfta az çalışkan biri çok hırsa yapar 7. Ve 8. Sınıfta daha fazla çalışır ve değişir. O değişirse öğretmenleri de onu daha çok sever. Başka örnek toplumlar değiştikçe hep değişebilir yaşantımız yerlere göre de değişir” (Alıntı 38- Görüşme K14-K-GD)

“Değerler değişebilir tabiki her insan her değeri benimsemez.” (Alıntı 39- Görüşme K13-K-GD)

4.2.2.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri

Başarı ortalaması düşük erkek katılımcıların değerler ile ilgili görüşlerine bakıldığında değerleri duygular ve hisler olarak tanımlamışlardır. Katılımcılardan bazıların ise değerleri tanımlayamadıkları dikkat çekmiştir. Katılımcılara yöneltilen “Bildiğiniz veya öğrendiğiniz değerler nelerdir?” sorusuna ise sevgi, saygı, hoşgörü, muhabbet ve iletişim olarak görüş belirttikleri görülmektedir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

“Günlük hayatta yaptığımız duygusal şeylere mesela değer denir.” (Alıntı 40- Görüşme K11-E-GD)

“Sevgi, saygı, hoşgörölü, sohbet etmek yani iletişim gibi değerlerdir.” (Alıntı 41- Görüşme K11-E-GD)

“Bildiğim değerleri sevgi, saygı, muhabbet olarak söyleyebilirim.” (Alıntı 42- Görüşme K12-E-GD)

Tüm katılımcılar değerlere sahip olmanın önemli olduğunu söylemişlerdir. Değere sahip olmanın iletişimizi artırdığı, toplumdaki mevkiimizi yükselttiğine ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Buna göre bazı katılımcılar görüşlerini şöyle ifade etmektedir.

“Tabi ki vardır bunlar olmazsa insanlık arasında diyalog kuramayız ki.” (Alıntı 43- Görüşme K12-E-GD)

“Değerler önemlidir çünkü toplum içinde bir insanın terbiyeli olması herkesin istediği bir şeydir. Daha çok sevilir ve sayılır bu kişiler, yani bir değere sahipsek bizim iyi olmamızı sağlar. Ve çok çok yüksek yerlerde oluruz.” (Alıntı 44- Görüşme K15-E-GD)

Katılımcılara sorulan “Değerler değişebilir mi?” sorusuna ise bir katılımcı hariç tüm katılımcılar değişebilir demişlerdir. Değerleri zamana, kişiye göre değişeceğini söylemişlerdir. Buna göre bazı katılımcılar görüşlerini şöyle ifade etmektedir.

“Tabi değişebilir mesela benim aklımdakine göre bir haber okumuştum haberlerde ilk önce verilen selam selamünaleyküm sonra selam sonra ise slm oluyor. Yani değişiyor.” (Alıntı 45- Görüşme K12-E-GD)

“Evet hocam değişir. Şimdi bir hoşgörülü davranıyordığı kötü. Biri seviyor diğerini sevmiyor, büyüğüne saygı göstermiyor, küçüğünü sevmiyor. Saygısız insanlarda var hayatta saygılı insanlarda bu şekilde kişiden kişiye değişebiliyor.” (Alıntı 46- Görüşme K11-E-GD)

Genel başarı ortalaması düşük katılımcıların değeri tanımlarken cisiyet yönünde farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Başarı ortalaması düşük kız katılımcılar, başarı ortalaması düşük erkek katılımcılara göre değerleri daha iyi yorumladıkları ve örneklendirdikleri görülmektedir. Kız ve erkek katılımcıların çoğunun sevgi ve saygı değerlerini söyledikleri görülmektedir. Bunun dışında farklı olarak kız katılımcılar değerleri hoşgörü, çalışkanlık, sorumluluk, yardımseverlik, konukseverlik olarak belirtmişlerdir. Değerler değişebilir mi? Sorusuna bir erkek katılımcı erkek değişmez derken, diğer katılımcılar ise değerlerin kişiden kişiye, geçmişten günümüze ve toplumlara göre değişebileceği görüşünü belirtmişlerdir.

4.3. Katılımcıların Teknoloji ile Değer İlişkisi İlgili Görüşleri

Katılımcılara görüşlerine başvuru en son konu teknoloji ve değer ilişkisi ile ilgilidir. Katılımcılara teknolojinin değerler üzerinde ve değerlerin teknoloji üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri ve bu konu hakkındaki önerileri alınmıştır.

4.3.1. Başarı Ortalaması Yüksek Katılımcıların Teknoloji Değer İlişkisi Ait Görüşleri

4.3.1.1. Kız Katılımcıların Görüşleri

Teknoloji ve değer ilişkisine yönelik başarı ortalaması yüksek kız katılımcıların hepsinin teknolojinin değerler üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların televizyon, internet, telefon gibi teknolojilerin merhamet, fedakarlık, yardım severlik, sevgi ve saygı gibi değerle ilişkilendirdikleri dikkat çekmiştir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

“Bence vardır. Yine internette bir bilgi bir yazı okuyorsak ve yazı bizde olumlu bir etki oluşturuyorsa davranışlarımıza bu yansıyor ve biz fark etmeden bile davranışlarımız yani değerlerimiz değişebilir.” (Alıntı 47- Görüşme K1-K-BY)

“Etkiler internette tanıştığımız yeni kişiler arkadaşlık ilişkimizi geliştirebilir. İzlediğimiz şeyler bizdeki merhamet duygusunu değiştirebilir. Mesela din derslerinde izlediğimiz yaşlılarla ilgili videolar bize merhametli olmayı ve fedakâr olmamızı gösterir bende bu videolar sayesinde etkilendim.” (Alıntı 48- Görüşme K5-K-BY)

“Olumlu etki yapar. Mesela bir film izlersin ondan etkilenirsin daha merhametli daha yardımsever olmamızın gerektiğini öğrenirsin. Yani teknoloji sayesinde bizde olumlu etkiler bırakabilir bu gibi şeyler. Başka örnek olarak ulaşım araçlarını verebilirim, onları kullanarak uzaktaki akrabalarımıza gider sevdiklerimizle buluşuruz ve daha fazla akrabalık ilişkilerimiz artar. Sonra bazen şey diyorlar kurban bayramında fakir aileler için bir mesaj atın ya da engelliler için bir mesaj atın yardım yapmış olursunuz diye televizyonda gösteriyorlar teknoloji sayesinde yardımda bulunuyoruz.” (Alıntı 49- Görüşme K6-K-BY)

Başarı ortalaması yüksek kız katılımcıların değerlerin teknoloji üzerindeki olumlu etkilerine bakıldığında ise çok görüş belirtmedikleri görülmektedir. Değerlerin teknoloji üzerine olumlu etkisinin olduğunu söyleyen katılımcılar ise değerlerini iyi bilen kişilerin teknoloji kullanırken veya seçerken daha bilinçli olabileceğine ilişkin görüş belirtmişlerdir. Katılımcı görüşü şu şekildedir.

“Etkileyebilir. Örnek verecek olursam değerlerini iyi bilen insan, değerlerini daha güzel yaşayan biri teknolojiyi nasıl kullanması gerektiğini bilir yanlış işlerde kullanmaz onu kötüye de kullanmamış olur. Hatta şey demiştik derste atom bombası hem iyi hem kötü teknoloji için yani araştırma yapıyor ama onu bazı insanlar kötüye kullanıyor bomba olarak hayatları parçalıyor işte bunlar merhametsizlik yapmış oluyor.” (Alıntı 50- Görüşme K2-K-BY)

“Olumlu etki yapar karakterimize göre izlediğimiz şeyleri seçeriz teknolojiyi ona göre iyiye kullanırız kötüye kullanmayız.” (Alıntı 51- Görüşme K6-K-BY)

Başarı ortalaması yüksek kız katılımcıların hepsi teknolojinin değerler üzerindeki olumsuz etkinin olduğunu söylemiştir. İzlenen filmlerin, internetteki olumsuz videoların saygı gibi değerleri etkilediğine dikkat çekmişlerdir. Fakat değerlerin teknolojiye olumsuz etkilediğini düşünen katılımcılar da bulunmaktadır. Bazı görüşler şu şekildedir;

“Evet vardır. Teknoloji geliştirdi ve artık fark etmeden saygıdan sevgiden uzaklaşıyoruz. Birbirimizden uzaklaşıyoruz. Eskiden sohbet edilirdi. Biz yurda gittiğimizde herkes kafasını telefona gömüyor artık telefonu sadece konuşmak için kullanmıyorlar ki onunla her şey yapıyorlar karşılıklı iletişim bozuluyor. Sonra saygısızlığın gösterildiği bir sürü şey yayınlanıyor. Mesela kötü içerikli videolar ve oyunlar var.” (Alıntı 52- Görüşme K1-K-BY)

“Evet vardır. Örneğin internette gördüğümüz bir şeyler bizde karakterlerimizde değişimlere yol açabilir. Hayata bakış açımızı da değiştirebilir. Mesela eskiden kardeşim çizgi film izliyordu bazı çizgi filmler onu çok etkiliyordu. Anneme ve bana karşı davranışları değişiyordu. Yani olumsuz yönde değişiyordu.” (Alıntı 53- Görüşme K6-K-BY)

Kız katılımcıların değerler ve teknoloji ilişkisine yönelik birbiri üzerine olumlu etkisini artırmak veya olumsuz etkisini azaltılması yönünde önerilerine bakıldığında değerlerimiz daha iyi öğrenmenin ya da olumsuz içerikli gösterimlerin yasaklanmasının faydası olacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. Özellikle değerler eğitimine vurgu yaparak, teknolojiyi olumlu yönde etki yaratacağına ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Tüm görüşleri yansıtan bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

“Değerlerimizi iyi bilerek ve insanların değerlerini düşünerek teknolojileri kullanmalı bence.” (Alıntı 54- Görüşme K2-K-BY)

“İnsanlar birbiri ile deha fazla sosyalleşmeli farklı aktivitelerde bulunmalı beraber. Gezilere gidebilirler yeni arkadaş ortamlarına çıkabilirler. Bence teknoloji bizden alacak değil sadece hayatımızı kolaylaştırmak için kullanmalıyız.” (Alıntı 55- Görüşme K1-K-BY)

“Bu videoların internetten kaldırılmasını sağlayabiliriz şikayet edebiliriz izlemeyerek onları engelleriz.” (Alıntı 56- Görüşme K2-K-BY)

“Bazı programlardan veya filmlerden önce önemli şeylere vurgu yapan kamu spotları verilebilir.” (Alıntı 57- Görüşme K2-K-BY)

4.3.1.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri

Başarı ortalaması yüksek erkek öğrencilerin teknoloji ve değer ilişkisi hakkındaki görüşleri bakıldığında, teknolojinin değerlere olumlu etkisinin olduğu görüşünü belirten katılımcılar bulunmaktadır. Merhamet, sevgi gibi değerlerin teknoloji üretirken ve kullanırken etkili olacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

“Olumlu etkisi vardır bence eğer bir kişi kendisini geliştirmek için olumlu teknolojiler kullanıyorsa onda var olan değerlerde gelişir. Örneğin teknolojiyi güzel şeyler için kullanıyorsa telefonu akrabalarını, annesini, babasını aramak için kullanıyorsa, interneti dersleri için kullanıyorsa o kişide bazı değerler değişebilir. Hangi değerler immm sevgi mesela... başka engelliler için geliştirilen teknolojiler mesela değerleri geliştirilebilir. Merhametli olmak için o teknolojiler yapılabilir.” (Alıntı 58- Görüşme K3-E-BY)

“Olumlu etkisi sanki yok gibi olumsuz var bence...” (Alıntı 59- Görüşme K4-E-BY)

Değerlerin teknoloji üzerinde olumlu etkisinin olduğuna dair görüş bildiren katılımcı sayısı az sayıda olsa da katılımcıların bu konu hakkında görüşleri benzer olup,

değerlere sahip olan ve önemseyen kişilerin teknolojiyi daha bilinçli kullanacağını ifade etmişlerdir. Buna göre bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

“Değerler olumlu etkiler bence yani değerlerimiz fazlaca bizim için önemliyse daha az teknoloji kullanabiliriz.” (Alıntı 60- Görüşme K4-E-BY)

“Değerleri zayıf olan insanlar teknolojiyi doğru kullanmaz bence. Örneğin, yararlı olacak teknolojiler üretmez de insanlar arasında huzursuzluk yaratacak, onları şiddete yöneltecek teknoloji üretir. Ahlakı bozar.” (Alıntı 61- Görüşme K7-E-BY)

Katılımcılara sorulan bir diğer soru ise teknolojinin değerler üzerinde olumsuz etkisi olup olmadığı ile ilgiliydi. Katılımcıların teknolojinin başlı başına olumsuz olduğundan söz etmeseler de değerler üzerinde olumsuz etkisi olacağına ilişkin görüşleri mevcuttur. Televizyonların, internetteki oyunların, sosyal medyanın değerlere zarar verdiğine ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Katılımcıların hepsi ise değerlerin teknolojiyi olumsuz etkilemeyeceğini düşünmektedir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Evet vardır. Teknoloji başlı başına olumsuzdur diyemeyiz ama günümüzde görüyoruz ki akıllı telefonlar kullandıkça sosyal alemde saygı azaldı artık herkes oradan birbirine laf sokuyor. Ya da şöyle mesela önceden biri hastanede olsa gidip görürdük ya da çiçek falan alınırdı bir şey alınırdı yani şimdi ise facebooktan mesaj atılıyor o kadar diyebilirim. Bu saçma bence etkisi de nasıl etkiler insanlar arasındaki uzaklıkları fazlalaştırıyor.” (Alıntı 62- Görüşme K4-E-BY)

“Olumsuz etkileri vardır. Şuan günümüzde çocukların oynadığı saçma sapan oyunlar var. Mesela savaşlı falan oynuyorlar bu oyunlara kendilerini kaptırıyorlar etraflarına öfkeli davranabiliyorlar. Saygısız olabiliyorlar. Büyüklerine karşı saygısız davranışlar da bulunurlar. Televizyondaki kötü görüntülerde aynı zamanda evlilik programları bence çok saçma ailelerin değerlerini parçalıyorlar. Bize kötü örnek oluyorlar ahlaksal olarak.” (Alıntı 63- Görüşme K8-E-BY)

Başarı ortalaması yüksek erkek katılımcıların değer ve teknoloji ilişkisine yönelik çok öneride bulunmamışlardır. Katılımcılar teknolojinin değerler üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için teknolojiyi kullanırken ve seçerken değerlerimizi

önemsememiz gerektiğini söylemişlerdir. Tüm katılımcıların görüşlerini yansıttığı görüşler şu şekildedir;

“Teknolojik aletlerden uzak durmalıyız daha az kullanmalıyız ailemize vakit ayırmalıyız işimiz oldukça kullanırsak azalır.” (Alıntı 64- Görüşme K7-E-BY)

“Bence izleyeceğimiz şeyleri seçerken dikkatli olmalıyız. Anneler ve babalar da çocuklarına bu konuda dikkat ederse olabilir.” (Alıntı 65- Görüşme K8-E-BY)

“Sosyal medyaya fazla takılmamalıyız en azından kendimizi kaybetmemeliyiz değerlerimizi önemsemeliyiz sanki bu daha önemlidir.” (Alıntı 66- Görüşme K4-E-BY)

4.3.2. Başarı Ortalaması Düşük Katılımcıların Teknoloji Değer İlişkisine Ait Görüşleri

4.3.2.1. Kız Katılımcıların Görüşleri

Başarı ortalaması düşük kız katılımcıların teknoloji ve değer ilişkisi üzerine görüşleri incelendiğinde teknolojinin değerleri olumlu etkilediğine ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Fakat bu ilişkiden söz ederken hangi teknolojilerin değerlerimizi nasıl etkilediği konusunda açıkça görüş bildirmedikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra teknolojinin değerleri etkilemediğini düşünen katılımcılar mevcuttur. Bunlar ise teknoloji kullanmanın değerlerimizi değiştirmeyeceği görüşünü belirtmişlerdir. Bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

“Evet etkiler. Mesela bilgisayar ödevlerimi yapmamda bana çok yardımcı kolaylık sağlıyor değerimi de nasıl etkiliyor olur şey... annemin ben ödevimi yapınca mutlu olmasını sağlıyor. Karşılıklı sevgimiz büyüyor” (Alıntı 67- Görüşme K9-K-BD)

“Teknolojinin değerler üzerinde pek etkisinin olacağını düşünmüyorum. Değerler aynıdır. Teknoloji onlara etki edemez diye düşünüyorum.” (Alıntı 68- Görüşme K14-K-BD)

Değerlerin teknoloji üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünen katılımcılar

isedaha fazladır. Katılımcılar teknolojiye katkıda bulunan kişilerin değerleri önemseyen ve üretirken değerleri dikkate alan kişiler olacağı görüşünü belirtmişlerdir. Özellikle çalışkanlık ve dürüstlük değerleri ile teknoloji ilişkisini kurmuşlardır. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Etkiler yani teknolojiyi doğru kullanmamızı sağlar bunlar. Hocam birisi eğer daha çok oyun oynuyorsa, onu oyundan çok daha yararlı şeyler yapmaya yönlendirir. İcat yapan kişilerde icatlarını bu değerlere göre yaparsa da iyi olur bize faydalı olur. (Alıntı 69- Görüşme K13-K-BD)

“Değerlerin teknoloji üzerinde olumlu etkisi var bence. Mesela dürüst insanlar girişimci insanlar teknolojiye daha fazla katkıda bulunur.” (Alıntı 70- Görüşme K14-K-BD)

Başarı ortalaması düşük tüm kız katılımcılar teknolojinin değerler üzerinde olumsuz etkisinin olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Sosyal medyanın kullanımının insan ilişkilerini olumsuz etkilediği, saygıyı ve hoşgörüyü azalttığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Fakat başarı ortalaması düşük tüm katılımcılar başarı ortalaması yüksek katılımcılar gibi değerlerin teknoloji üzerinde olumsuz etkisi olduğunu düşünmemiştir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Var bence olumsuz etkiler. Mesela çok uygun olmayan şeyler paylaşılıyor internette kullandığı facebook yaygınlaştı herkesin var ama daha çok kötü şeyler için kullanılıyor insanları uzaklaştırıyor birbirinden sevgisizlik oluyor arkadaşların arasını bile bozabiliyor. Sonra TV programları oradaki kavgalar hoşgörüsüzlük yapıyor. Büyük küçük olmadan birbiriyle kavga ediyor tartışıyorlar.” (Alıntı 71- Görüşme K9-K-BD)

“Teknolojinin olumsuz etkisi olabilir. Başkalarının düşüncelerini kendi düşüncemiz gibi sayabiliyoruz. İnsanlarının fikirlerini çalabiliyoruz.” (Alıntı 72- Görüşme K13-K-BD)

Katılımcıların teknolojinin değer üzerinde olumlu ve olumsuz etkisini açıkladıkları fakat tam tersi olarak değerlerin teknoloji üzerindeki etkisine ilişkin görüş bildirmedikleri görülmektedir.

Başarı ortalaması düşük kız katılımcılara yöneltilen “Teknoloji ile değerler

ilişkinin olumlu yönde etkiyi artırmak için önerileriniz nelerdir?” Sorusuna katılımcıların çok fazla öneride bulunmadıkları görülmektedir. Görüş bildiren katılımcılar okulda verilen değerler eğitiminin önemine vurgu yapmışlardır. Katılımcılar teknolojinin değer üzerindeki olumsuz etkisini azaltacak önerilerinde ise benzer ifadeler kullanmışlardır. Teknolojinin daha az kullanılması gerektiğine ve kötü içerikli programların, internet uygulamaların yasaklanması konusunda görüş bildirmişlerdir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

“Bu olumlu etkiyi artırmanın yolu bence güzel bir eğitim almaktır. Değerlerimizi bilerek öğretmenlerimizi örnek alarak güzel şeyler üretmek için uğraşmalıyız.” (Alıntı 73- Görüşme K14-K-BD)

“Daha az kullanırsak daha iyi olur. Bizi geliştirmeyen internet yerlerine girmezsek iyi olur.” (Alıntı 74- Görüşme K10-K-BD)

“Olumsuz etkiyi azaltmak için teknoloji faydalı olmak ve insanların değerlerini bozmamak için yapmalıyız kullanmalıyız. Değerlerimize daha çok uysak ve sahip çıkarsak teknoloji kullanırken daha dikkatli kişiler olabiliriz ve teknolojide bize zarar vermemiş olur yani bu ilişkiyi önemsemeliyiz.” (Alıntı 75- Görüşme K13-K-BD)

4.3.2.2. Erkek Katılımcıların Görüşleri

Başarı ortalaması düşük erkek katılımcıların görüşleri incelendiğinde katılımcıların çoğu teknolojinin değerleri olumlu etkilediğini görüşünü belirtmişlerdir. Katılımcılar teknolojinin değerler üzerindeki bu olumlu etkisini iletişim teknoloji açısından yorumladıkları görülmektedir. İletişim teknolojileri sayesinde değerlerimizin günümüze taşındığını, iletişim teknoloji sayesinde karşılıklı sevgi ve saygının artırdığını ifade etmişlerdir. Buna göre bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler.

“Bir yönden yapar nasıl deyim yani uzaktan bir arkadaşımız var onunla ayrıldık ama unutmuyoruz arıyoruz. Telefon kullanıyoruz onunla bağımızı sağlıyoruz sevgimizi belli ediyoruz. Sizin yaptırdığınız gibi mektup arkadaş olmuştuk hocam uzaktaki öğrenciler ile onlarla konuşmuştuk facebooktan eklemiştik. Yeni arkadaşlarımız olmuştuk bu sayede hocam.” (Alıntı 76- Görüşme K11-E-BD)

“Vardır, örnek vereyim, eski yaşanılmış değerlerimizi günümüze taşıyor. Teknoloji sayesinde öğrenmiş oluyoruz.” (Alıntı 77- Görüşme K12-E-BD)

“Evet etkiler mesela uzaktaki bir arkadaşımızla görüşemiyoruz teknolojiyi kullanarak onunla iletişimimizi koparmıyoruz ve sevgimizi ona belli ederiz.” (Alıntı 78- Görüşme K16-E-BD)

Katılımcıların değerlerin teknoloji üzerinde olumlu etkisinin olduğu görüşüne bir katılımcı dışında tüm katılımcılar yoktur diye ifade etmişlerdir. İlişkinin olmadığını düşünen katılımcıların ise yorum yapmadıkları görülmektedir. Değerlerin teknoloji üzerinde etkisini olduğunu düşünen katılımcı görüşü şu şekildedir;

“Evet vardır şimdi şey sevgi, saygı olduğu zaman daha fazla teknoloji kullanıyoruz telefonu mesela daha fazla kullanıyoruz yalnız biri telefonu çok kullanmaz arkadaşları yoksa kimseyi aramaz sormaz.” (Alıntı 79- Görüşme K11-E-BD)

Tüm katılımcıların teknolojinin değerler üzerinde olumsuz etkisinin olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Teknolojiyle daha çok vakit geçirmenin sevgi, saygı, sorumluluk, çalışkanlık gibi değerlerimizi etkilediği yönünde görüşleri bulunmaktadır. Buna göre bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler.

“Olumsuz etkisi vardır. Şimdi şöyle televizyon izleyen bir tane kişi, çocuk diyelim annesi onu yemeğe çağırıyor bekle anne geleceğim diyor annesi de bunlardan rahatsız oluyor belki annesine karşı saygısızlık yapıp kötü söz söylemiş oluyor.” (Alıntı 80- Görüşme K12-E-BD)

“Olumsuz etkileri vardır bence nasıl var olumsuz şeyler içeren bize kötü örnek olan şeyler vardır. Ya da çok fazla playstation oynamak bizi derslerimizden uzak tutuyor. Böylece öğretmenlerimiz tarafından daha az seviliriz. Çalışkan bir öğrenciyken sorumluluklarımızda yerine getirmemiş oluruz.” (Alıntı 81- Görüşme K15-E-BD)

“Yapar. Söylediğim gibi sürekli teknoloji ile uğraşırsak insanlardan koparız. Bağlarımız kopar. Telefonla, bilgisayarla daha fazla kullanmak amacımız dışında kullanmak bizi etkiler. Etrafımızdakilere karşı, olaylara karşı etkiler.” (Alıntı82- Görüşme K16-E-BD)

Başarı ortalaması düşük erkek katılımcıların görüşlerine bakıldığında çoğunun teknolojinin değer ilişkisi üzerine görüş belirtirken, katılımcıların tam tersi değerlerin teknoloji ilişkisi üzerine görüş bildirmediği görülmektedir.

Başarı ortalaması düşük erkek katılımcıların teknolojinin değerler üzerinde olumlu etkisini artırmaya yönelik önerileri sorulduğunda önerilerde bulunmadıkları görülmektedir. Teknolojinin olumsuz etkisini azaltılması yönünde verdikleri öneriler ise teknolojinin olumlu yönde kullanılması, amacı doğrultusunda kullanılması konusunda görüş bildirmişlerdir.

“Ya hocam olumsuz etkisini azaltmak için daha düşünerek daha dikkatli olursak hocam olumlu şeyler için kullanırsak bize faydası olur. Her zaman her yerde kullanmak için değil de işimiz varsa, telefonu özlediyseniz aramak için kullanırsak oyun oynama için değil mesela hocam.” (Alıntı 83- Görüşme K10-E-BD)

Başarı ortalaması düşük erkek ve kız katılımcıların teknoloji ve değerler arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerinde farklılık görülmemektedir. Katılımcılar en çok sosyal medyanın ve iletişim teknolojilerinin değerleri etkilediğinden bahsetmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılar değerler ve teknoloji ilişkisinden bahsederken çoğunlukla sevgi ve saygı değerleri üzerinden örnekler verdikleri görülmektedir. Farklı olarak başarı ortalaması düşük kız katılımcıların dürüstlük değeri ile ilişki kurduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra erkek katılımcıların teknolojinin değerler üzerindeki olumsuz etkisinin olduğu daha çok düşünmektedirler. Tablet, bilgisayar ve televizyonda yer alan videoların, internet oyunlarının saygı, sevgi, merhamet ve sorumluluk değerlerinin azalmasına neden olacağı görüşünü belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunun teknolojinin değer üzerindeki etkilerinden bahsettiği, bunun tam tersi olan değerlerin teknoloji üzerindeki etkisinden bahsetmedikleri görülmektedir.

V. BÖLÜM

5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

5.1. Tartışma

Bu çalışmanın amacı ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin; teknoloji ve değerlerle ilgili sahip oldukları görüşleri belirlemek, teknoloji ve değerler arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak, teknoloji ve değerler eğitimiye yönelik çıktıları ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda literatür taranarak ve uzman görüşü alınarak EK-1 deki Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu (TDÜGF) oluşturulmuştur. Üç farklı bölümden oluşan toplam 17 soruluk form ile öğrencilerin teknoloji ve değer ilişkisine yönelik görüşlerini ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Teknoloji ile ilgili görüşler incelendiğinde, teknoloji tanımlarının başarı ortalaması ve cinsiyet yönünden büyük farklılıkların olmadığı görülmüştür. Katılımcıların çoğunun özellikle yakın çevrelerinde bulunan teknolojilere örnek vererek teknolojiyi tanımladıkları görülmektedir (bkz. Alıntı 8 ve 15). Teknoloji; evde kullanılan aletler (bkz. Alıntı 9), elektronik cihazlar, eğitimde kullanılan araç ve gereçler, olarak belirtmişlerdir (bkz. Alıntı 2 ve 7). Teknolojiye telefon, tablet, televizyon (bkz. Alıntı 13), internet, çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, buzdolabı, kalem, radyo, elektrikli süpürgeyi, akıllı tahta gibi örnekler verdikleri görülmüştür (bkz. Alıntı 7, 17 ve 19). Katılımcıların çoğunun teknolojiye verdikleri örneklendirmelerin bilgisayar, telefon ve internet gibi günlük hayatta şu an kullanılan teknolojiler olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonucun literatürde ortaya konan ve yapılan birçok araştırmalarla da (Volk ve Dugger, 2005;Beşli, 2007; Solomonidou ve Tassios 2007;Yalvaç ve diğ., 2007; Aydın 2009; Yiğit,2011) bire bir örtüştüğü görülmektedir. Eisenkraft (2010)'nin yaptığı çalışmada Teknoloji dendiğinde ilk akla gelen nedir? Sorusuna katılımcıların çoğunun yanıtının bilgisayar olması çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlara bakılarak katılımcıların teknolojiyi daha çok günlük

hayatlarındaki kullanımları açısından anlamlandırdıkları görülmektedir. Bunun dışında farklı olarak başarı ortalaması yüksek erkek öğrenciler inşaat malzemelerine örnekler vermişlerdir (bkz. Alıntı 9). Yine erkek katılımcılar kız katılımcılardan farklı olarak teknoloji mutfak araç gereçleri ve ev aletleri olarak ifade etmişlerdir (bkz. Alıntı 17). Çelickan (2010) yaptığı çalışmada kız öğrencilerinin teknolojiyi ev hayatını kolaylaştıran araç gereçler; erkek öğrencilerin ise araba, telefon, sanayide kullanılan araç gereçler olarak örneklendirmesi çalışmamız ile farklılık göstermektedir.

Katılımcılar cinsiyet ve başarı ortalamaları yönünden teknolojinin amacına benzer görüşler belirttiği görülmektedir. Teknolojinin eğitimde, günlük yaşamda insan hayatını kolaylaştırdığına, zamandan tasarruf sağladığına (bkz. Alıntı 10) ilişkin görüş belirttiği görülmektedir (Bkz. Alıntı 10 ve 18). Bunlara ek olarak başarı ortalaması yüksek katılımcıların ulaşımda sağladığı kolaylığa (Bkz. Alıntı 5 ve 12), başarı ortalaması düşük kız katılımcıların ise alışverişteki faydalarına (bkz. Alıntı 14) dikkat çektiği görülmektedir. Literatürde de benzer şekilde teknolojinin ulaşım, iletişim, eğitim gibi birçok alanda sorunlara pratik çözümler getiren ve insan hayatını kolaylaştıran her türlü buluşlar (Beşli, 2007; Coşkun, 2008; Yılmaz ve ark., 2010) olarak ifade edilmesi araştırmamızda katılımcı görüşleriyle uyumluluk göstermektedir

Katılımcıların teknolojinin avantajları ve dezavantajları konusundaki bulgularına bakıldığında genel olarak zamandan tasarruf etmemizi sağlama, bilgiye ulaşmada kolaylık (bkz. Alıntı 5 ve 14), iletişim (bkz. Alıntı 6), günlük ev işleri (bkz. Alıntı 19), haberleşme (bkz. Alıntı 8 ve 15) ve müzik ve eğlence (bkz. Alıntı 17 ve 18) ve sağlık (bkz. Alıntı 5), alanlarındaki avantajlarından bahsetmişlerdir. Inam (1999), yaptığı bir çalışmada teknolojinin sağladığı yararlar bakımından çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların teknolojinin avantajlarına ilişkin görüşlerinde cinsiyet yönünden kız ve erkek katılımcılar için benzer ifadeler bulunsa da, teknolojinin dezavantajlarına ilişkin görüşlerinde başarı ortalaması yüksek katılımcıların başarı ortalaması düşük katılımcılardan farklı olarak sağlık sorunları ve psikolojik bozukluklar olarak görüş belirttikleri görülmektedir (bkz. Alıntı 4 ve 5). Teknolojinin dezavantajlarında ise kız ve erkek katılımcıların ortak görüşleri mevcut olup teknolojinin tembelliğe sürüklenmesi (Bkz. Alıntı 14), bağımlılık yapmasını (Bkz. Alıntı 17), maddi zararlar (bkz. Alıntı 3), ve karşılıklı iletişimi azalttığı (bkz. Alıntı 16)

konusuna vurgu yapmışlardır. Bu sonuçlardan farklı olarak sadece başarı ortalaması yüksek erkek katılımcıların teknolojinin çevresel zararlarından bahsettiği görülmektedir (bkz Alıntı 11 ve 12). Bu bulgulara bakıldığında katılımcıların çoğunun iletişim yönüne dikkat çektiği ve teknolojinin sosyal boyutunu göz ardı etikleri de görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların çoğunun teknolojin yararlarından söz ederken zararlarının da olduğuna vurgu yaptığı görülmektedir. Litaratürde de teknolojinin yararlı yönlerinin yanı sıra zararlı yönlerinde olduğunu (İnam, 1999; Alankuş, 2003; Aksoy, 2003), teknolojinin kendi içinde bir ikilemi de beraberinde getirdiği (Kabakçı ve Odabaşı, 2004) sonucunu görmek mümkündür.

Katılımcıların değerlere yönelik görüşleri incelendiğinde; Başarı ortalaması düşük katılımcıların başarı ortalaması yüksek katılımcılara göre değer kavramına tanımlarken ve örneklendirirken kendilerini anlamlı bir şekilde ifade edemedikleri görülmektedir. Cinsiyet yönünden ise kız ve erkek katılımcıların değerlere yönelik görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir. Kız ve erkek katılımcıların değer tanımlarında ve değerlere verdikleri örneklerde farklılıkların olmaması litaratürle de örtüşmektedir (Yapıcı ve Zengin, 2003; Sarı, 2005). Katılımcılar değerleri duygu ve düşüncelerimiz (bkz. Alıntı 27), toplum ve insanlar için önemli olan iyi davranışlar (bkz. Alıntı 28), ahlaki ölçütler (Bkz. Alıntı 34), toplumları birbirine bağlayan unsurlar (Bkz. Alıntı 35), gelenek-görenekler (Bkz. Alıntı 33) ve manevi olarak önem taşıyan (bkz. Alıntı 20) şeyler olarak tanımlamışlardır. Katılımcılar değerleri basit tanımlar ile ifade ettikleri ve bu durum literatürde yer alan sonuçlardaki benzerlik göstermektedir (Sarı, 2005; Kolaç ve Karadağ 2012; Çelikkaya ve Filoğlu, 2014).

Katılımcıların değer örneklerine bakıldığında ise sevgi, saygı, sorumluluk, merhamet, yardımlaşma, hoşgörü gibi değerleri ilk sırada saymaları litaratürde yer alan ve en çok kullanılan değerler ile birebir örtüştüğü görülmektedir (Tay ve ark, 2013; Yiğittir ve Öcal, 2010). Özellikle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ve okullarda öğrencilere öğretilmesine karar verilen değerlerle de benzerlik gösterdiği görülmektedir (MEB, 2013). Bildikleri veya öğrendikleri değerleri sayarken katılımcıların çoğunun saygı ve sevgi değerlerini söyledikleri görülmektedir. Bunlara ek olarak başarı ortalaması yüksek ve düşük katılımcıların merhamet, hoşgörü, dürüstlük, alçak gönüllülük, fedakarlık, güven, sorumluluk, özgüven, yardımseverlik, cömertlik

olarak söyledikleri görülmektedir. Bunun dışında farklı olarak başarı ortalaması yüksek kız katılımcılar cömertlik ve alçakgönüllülük (Bkz. Alıntı 22), başarı ortalaması düşük kız katılımcılar ise konukseverlik (Bkz. Alıntı 35) ve çalışkanlık (Bkz. Alıntı 34) olarak belirtmişlerdir.

Katılımcıların tümünün değerlerin kişiden kişiye, toplumlara, geçmişten günümüze farklılıklar gösterdiğine ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Bu sonuç literatürde ortaya konan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Vurgun ve Öztıp, 2011: 218; Özgür, 2013: 46). Benzer şekilde Özaydın'ın (2010) belirttiği gibi de evrensel değer dediğimiz kavramların insandan insana, toplumdan topluma farklılık göstermesi araştımamızla birebir örtüşmektedir. Katılımcıların değerlerin zamana (bkz. Alıntı 32), kişiye (bkz. Alıntı 32), toplumlara (bkz. Alıntı 31 ve 46), kültürlere (bkz. Alıntı 26) göre değişebileceğini ilişkin benzer görüşler belirtirken, başarı ortalaması yüksek erkek katılımcılar bunlara ek olarak Türkiye'nin farklı bölgelerine (bkz. Alıntı 31) göre değerlerin değişebileceğini, başarı ortalaması yüksek kız öğrenciler ise ekonomik faktörlere göre (bkz. Alıntı 25), başarı ortalaması düşük kız katılımcılar ise mekânlara (bkz. Alıntı 38) göre değişebileceğinden bahsetmişlerdir. Bunun yanı sıra tüm katılımcıların değerlerin ailenin ve toplumun birliğini sağlayan unsurlar olduğuna vurgu yapmaları ve değerlere sahip olmanın önemine ilişkin sonuçların litaratürle (Halstead ve Taylor, 2000; Gürhan, 2017; Dilmaç ve Ekşi 2007, Güngör, 1993; Yılmaz.2009; Yapıcı & Kayıklık, 2005).benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların teknoloji ve değer ilişkisine yönelik görüşlerine bakıldığında; genel başarı ortalaması yüksek katılımcıların çoğunun teknolojinin değerlere yönelik etkisinden bahsettikleri görülmektedir. Başarı ortalaması yüksek kız katılımcıların teknolojinin sevgi (bkz Alıntı 49), merhamet, yardımseverlik (bkz Alıntı 48 ve 49) değerlerimizi olumlu etkileyeceğinden bahsettikleri görülmektedir. Başarı ortalaması yüksek erkek katılımcıların ise teknolojin merhemet ve sevgi (bkz Alıntı 58) değerlerinin olumlu yönde etkilediğini görüşünü belirtmektedirler. Yine başarı ortalaması yüksek kız ve erkek katılımcıların tümü teknolojinin değerler üzerinde olumsuz etkisinin olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında akıllı telefonların, televizyonun(Bkz. Alıntı 52) , internet oyunları (Bkz. Alıntı 63), sosyal medyanın(Bkz. Alıntı 52 ve 62) özellikle saygı ve sevgi gibi

değerlerin azalmasına yol açtığına yönelik görüşleri bulunmaktadır. Yiğit ve ark. (2013) yaptığı çalışmada günümüzde medyanın bireyler ve toplumsal değerler üzerindeki etkisine yönelik görüşleri ortaya koymuştur. Yine Yazar (2011), yaptığı çalışmada toplumsal yaşamda kitle iletişim araçlarının değerler üzerindeki etkisi ile ilgili olarak öğretmen adaylarının bilgisayar oyunlarının onların çevresindeki insanlarla sosyal bağlarını koparmakta onları olumsuz etkilediği bulguları çalışmamızdaki bulgular ile benzerlik göstermektedir. Özaydın'ın (2010) belirttiği gibi cep teflonunun hayatımıza girmesi ve bazı kültürel değerleri etkilemesi çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra Solomon'un (1997:155) belirttiği gibi teknolojinin farketmeden insanları etkilediği (Bkz. Alıntı 47) araştırma sonuçlarında katılımcıların farkına vardığı bir unsur olduğu görülmektedir. Teknolojinin bizde farketmeden davranış değişikliklerine yol açması teknolojinin kullanma ve üretilme aşamasında daha bilinçli olunması gerektiği yönünde ilişki kurulabilir.

Başarı ortalaması yüksek kız ve erkek katılımcıların değerlerin teknoloji üzerinde olumlu etkisi üzerine benzer görüşlerde bulunduğu görülmektedir. Katılımcılar değerleri iyi bilen kişilerin teknolojiyi daha yararlı (Bkz. Alıntı 50 ve 51) ve bilinçli kullanılması gerektiğine (Bkz. Alıntı 60) ilişkin görüş ifade etmişlerdir. Bazı başarı ortalaması yüksek erkek katılımcıların ise görüş belirtmedikleri görülmektedir. Katılımcıların hepsi değerlerin teknolojiyi olumsuz etkilemediği görüşünü belirtmişlerdir. Özellikle katılımcıların televizyon, telefon, internet gibi teknolojilerin hem olumlu hem olumsuz olarak değerleri etkileyeceğinden bahsetmişlerdir (Bkz. Alıntı 67 ve 71). Odabaşı (2005), tarafından yapılan bir çalışmada İnternet'le ilgili ilköğretim düzeyindeki çocukların ailelerinin görüşlerinde internetin akademik başarıyı artırdığı öte yandan internetin aile ilişkilerini olumsuz etkilediğine inanmaları çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra kitle iletişim araçlarından televizyonun insanları bağlayarak, birbirine karşı duyarsızlaştırdığı etik açıdan olumsuz örnekler sunduğuna ilişkin görüşlerinde literatürle (Sarı 2006; Aytakin 2009; Bozkurt, 2018) uyduğu görülmektedir.

Başarı ortalaması düşük kız katılımcılar ve erkek katılımcıların teknolojinin değerler üzerine yönelik olumlu görüşlerinde benzerliklerin olduğu görülmektedir. Katılımcılar en çok sosyal medya ve iletişim teknolojilerinin sevgi, saygı değerlerini

olumlu etkilediğinden bahsetmişlerdir (Bkz. Alıntı 67 ve 76). Farklı olarak başarı ortalaması düşük erkek katılımcıların teknoloji sayesinde değerlerin günümüze taşındığı görüşünü belirtmiştir (Bkz. Alıntı 77). Özellikle başarı ortalaması yüksek kız katılımcılardan birinin teknolojinin farketmeden bizim değerlerimizde olumlu yönde etkisinin olacağına vurgu yapılması dikkat çeken bir noktadır (Bkz. Alıntı 47).

Değerin teknoloji üzerindeki etkisini baktığımızda başarı ortalaması düşük bir erkek katılımcı dışında tüm katılımcılar değerlerin teknoloji üzerinde olumlu etkisinin olduğunu düşünürken (Bkz Alıntı 79), diğer katılımcılar bu konuda hakkında görüş belirtmemişlerdir. Başarı ortalaması düşük kız katılımcılar ise teknolojinin dürüstlük ve çalışkanlık değeri ile ilişkilendirdiği görülmektedir (Bkz. Alıntı 69 ve 70). Katılımcıların görüşlerine bakıldığında teknoloji geliştirilirken değerlerin dikkate alınmasının önemini vurgulamışlardır. Buna benzer bir çalışma Yiğit ve ark (2013) tarafından dürüstlük değerinin teknoloji üzerinde en az etkinin oluşunu sunucun çıkması teknolojinin üretiminde, seçiminde ve kullanımında etik değerlerin öneminin farkında olmadıklarının göstergelerinden biri olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların değerlerin teknoloji üzerinde etkisine yaptıkları yorumların daha az olması bu ilişkinin öneminin farkında olmadıklarının göstergesi olabilir. Özellikle değerlerin teknoloji üzerine olan etkisi konusunda görüş belirtmeyen katılımcıların değeri tanımlarken ve örneklendirirken anlamlı ifadeler kullanmadıkları da görülmektedir.

Başarı ortalaması düşük kız ve erkek katılımcıların tümünün teknolojin değer üzerine olumsuz etkisinin olduğunu ilişkin benzer görüşler bulunmaktadır. Özellikle katılımcılar internet, facebook (Bkz. Alıntı 71), televizyon programları (Bkz. Alıntı80), internet oyunları (Bkz. Alıntı81) gibi teknolojilerin sorumluluk, saygı, çalışkanlık, hoşgörü gibi değerleri olumsuz etkileyeceği yönünde görüşünü belirtmişlerdir. Kız katılımcılardan biri ise teknoloji kullanarak fikir hırsızları yapıldığı görüşünü belirtmiştir (Bkz. Alıntı 72). Yalar (2010) tarafından yapılan çalışmada kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınların okulda verilen değerler eğitimini olumsuz etkilediği görüşünü desteklemektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların değerlerin teknoloji üzerindeki olumsuz etkisi hakkında yorum yapamadıkları da görülmektedir. Teknoloji kullanırken etik ilkelerin, toplumsal değerlerin ön planda tutulması değerlerin teknoloji üzerinde etkisinin göz arda edilmesine sebep olabilir.

Katılımcıların teknolojinin değer üzerindeki olumlu etkiyi artırmaya, olumsuz etkiyi ise azaltmaya yönelik benzer önerileri bulunmaktadır. Başarı ortalaması yüksek kızlar değerlerimiz hakkında teknolojiden yararlanılarak kamu spotlarına yer verilebileceğine (Bkz. Alıntı 57), erkekler ise teknoloji kullanırken ailelerin bu konuda dikkatli olmasını (Bkz. Alıntı 65) ve değerlerimizi dikkat ederek sosyal medyayı kullanmamız gerektiğini söylemişlerdir (Bkz. Alıntı 66). Başarı ortalaması düşük kızlar teknolojiyi az ve daha bilinçli kullanılmak (Bkz. Alıntı 74) ve değerler eğitiminin gerekliliği (Bkz. Alıntı 73) konusunda görüş belirtmişlerdir. Başarı ortalaması yüksek erkek katılımcıların kız katılımcılar ile benzer önerilerde bulunurken başarı ortalaması düşük erkek katılımcıların önerilerde bulunmadıkları görülmektedir. Katılımcıların önerilerine bakıldığında dikkat çeken bir noktada da televizyonun değerleri olumsuz etkilerinden bahsederken bu teknolojinin değerlerimizi olumlu yönlerini artırmaya yönelik kullanılacağı yönünde önerileri bulunmaktadır (Bkz. Alıntı 57). Alan yazında da televizyon yoluyla değerlerin öğretimini öngören çalışmaların (Raffa, 1985; Samaniego ve Pascual, 2007) bulunması çalışmamız ile örtüşmektedir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

5.2.1. Teknoloji Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Katılımcıların teknolojiyi tanımlarken ve örnekler verirken başarı ortalaması ve cinsiyet açısından büyük farklılıkların bulunmadığı görülmektedir. Katılımcılar teknolojiyi; yaşamı kolaylaştıran aletler, eşyalar, elektronik cihazlar, ev araç ve gereçleri, yenilikler, buluşlar, icatlar, tablet, akıllı telefonlar, bilgisayar, mutfak aletleri, inşaat malzemeleri olarak belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise teknolojiyi farklı olarak kız katılımcıların robotlar; erkek katılımcının ise inşaat malzemeleri ve ev araç gereçleri olarak örneklendirdikleri görülmektedir. Özellikle katılımcıların teknolojiye verdikleri örneklerin yakın çevrelerinde bulunan ve okul araç gereçlerine örnekler vermesi dikkat çekmiştir.

Katılımcıların teknolojinin amacına verdikleri yanıtlarda ise hem başarı yönünde hemde cinsiyet yönünde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Genel olarak katılımcılar teknolojinin; hayatı kolaylaştırarak zamandan tasarruf sağladığını, bilgiye kolay ulaşmamızı sağladığını, iletişim ve ulaşımındaki faydalarına dikkat çekmişlerdir.

Katılımcıların teknolojinin avantajlarına verdiği yanıtlarda başarı ortalaması olarak farklılıkların görülmediği fakat cinsiyet olarak farklı görüşlerin bulunduğu görülmektedir. Genel olarak katılımcılar alışverişteki, günlük ev işlerindeki, iletişim ve sağlık alanındaki faydalarından bahsetmişlerdir. Katılımcıların çoğu okul ortamındaki avantajlarına sıklıkla değinerek akıllı tahta kullanımının sağladığı yararlarına dikkat çekmiştir. Fakat erkeklerin, kız katılımcılardan farklı teknolojinin ulaşımındaki avantajından bahsetmişlerdir. Dezavantajlarına verdikleri cevaplar ise cinsiyet açısından farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunun teknolojinin teknolojinin aşırı kullanımının neden olduğu dezavantajlara dikkat çekerek yalnızlaştırması, tembelleğe sürüklenmesi, bağımlılık yapmasına dikkat çekmişlerdir Kız katılımcılar psikolojik sorunlara; erkek katılımcılar ise daha çok çevre sorunlarına vurgu yaptığı görülmektedir.

5.2.2. Değer Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Katılımcıların değer tanımlarının başarı ortalaması açısından benzer görüşler bulunurken, cinsiyet açısından katılımcılar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Kız katılımcıların erkek katılımcılarına oranla değer kavramını daha iyi açıkladıkları görülmektedir. Katılımcıların hepsi değerleri insanların duygu, düşünce ve hisler olarak ifade ederken; farklı olarak kız katılımcılar manevi olarak önem taşıyan şeyler, gelenek göreneklerimiz, ahlaki durumlar, toplumu birbirine bağlayan unsurlar olarak görmektedir.

Katılımcılar değerleri örneklendirirken ise cinsiyet olarak farklılıklar görülmesede başarı ortalaması bakımından farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bildikleri veya öğrendikleri değerlere örnek olarak tüm katılımcıların sevgi ve saygı değerlerin ilk sırada saydıkları görülmektedir. Başarı ortalaması yüksek katılımcıların düşük katılımcılara göre değerleri daha fazla örneklendirdikleri dikkat çekmektedir. Başarı

ortalaması yüksek katılımcıların değerleri fedakârlık, merhamet, alçakgönüllülük, hoşgörü, dürüstlük, yardımseverlik, cömertlik, güvenilirlik; başarı ortalaması düşük katılımcıların ise hoşgörü, çalışkanlık, sorumluluk, konukseverlik ve iletişim olarak belirttikleri görülmektedir. Başarı ortalaması düşük kız katılımcılardan birinin ise değerleri iyilik, kötülük, sevgisizlik, saygısızlık kavramlarını değerler içerisinde saydığı dikkat çeken bir diğer noktadır.

Tüm katılımcılar değerlere sahip olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar değerlerin aile ve toplum için önemli olduğuna, insanlar arasındaki bağı ve iletişimi kuvvetlendirdiğine, toplumdaki saygınlığımızı artıracığına ilişkin görüşler görülmektedir.

Katılımcılara yöneltilen “Değerler değişir mi?” sorusuna ise başarı ortalaması düşük bir erkek katılımcı dışında tüm katılımcılar değişebilir demiştir. Değerlerin değişebileceği yönünde görüşlerinde ise katılımcılar; zamana, kişiye, toplumlara, kültürlere, Türkiye’nin farklı bölgelerine göre, ekonomik yapıya, mekalara göre değerlerin farklılık gösterebileceği görülmektedir.

5.2.3. Teknoloji ve Değer İlişkisine Ait Sonuçlar

Teknoloji ve değer ilişkisine yönelik başarı ortalaması yüksek tüm katılımcılar teknolojinin değerler üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu etkiyi televizyon, internet, telefon gibi teknolojilerin merhamet, fedakârlık, yardım severlik, sevgi ve saygı gibi değerleri olumlu yönde etkileyeceğini söylemişlerdir. Bu olumlu etkinin daha çok iletişim teknolojilerin sevgi ve saygı gibi değerlerimizi etkilediği, değerlerimizi günümüze taşıdığını ve iletişim kurmamızı sağlayarak aradaki sevgi bağlarının kuvvetlendirdiğine ilişkin görüşleri görülmektedir.

Değerlerin teknoloji üzerinde olumlu ilişkisine bakıldığında bu konuda görüş bildiren katılımcı sayısı daha azdır. Başarı ortalaması yüksek katılımcıların görüşlerine bakıldığında değerlerini iyi bilen, değerlere sahip olan ve önemseyen kişilerin teknolojiyi daha bilinçli kullanacağını ifade etmişlerdir. Başarı ortalaması düşük katılımcılar ise özellikle çalışkanlık ve dürüstlük değerlerin teknolojinin üretilmesi ve

kullanılması aşamasında teknolojiyi olumlu etkileyeceğe dikkat çekmişlerdir.

Katılımcıların teknolojinin değerler üzerindeki olumsuz etkisi üzerine görüşlerine bakıldığında başarı ortalaması yüksek kızların hepsi bu etkinin olduğunu söylemiştir. İzlenen filmlerin, internetteki olumsuz içerikli videoların özellikle saygı değerini etkilediğine dikkat çekmişlerdir. Başarı ortalaması yüksek erkek katılımcılar ise teknolojinin başlı başına olumsuz etkisinin olduğundan söz etmeseler de; televizyonların, internetteki oyunların, sosyal medyanın değerlere zarar verdiğine ilişkin görüşler ortaya çıkmıştır. Başarı ortalaması düşük tüm kız ve erkek katılımcılar da teknolojinin değerler üzerinde olumsuz etkisinin olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Katılımcılar sosyal medyanın kullanımının insan ilişkilerini olumsuz etkilediğine, saygıyı ve hoşgörüyü azalttığına, teknolojiyle daha çok vakit geçirmenin sevgi, saygı, sorumluluk, çalışkanlık gibi değerlerimizi olumsuz yönde etkilediğine dikkat çekmişlerdir.

Katılımcıların teknolojinin değerler üzerindeki olumlu etkiyi artırmak, olumsuz etkiyi azaltmak için yapılması gerekenler hakkında belirttikleri görüşler genel olarak aynıdır. Katılımcılar teknolojiyi dengeli kullanmaktan, seçici davranmaktan ve teknolojiye daha az vakit ayrılması konusunda görüş belirtmişlerdir. Katılımcılar özellikle teknoloji değerler ilişkisine daha çok teknoloji açısından bakarken çözüm önerilerinde değerler açısından örnekler verdikleri dikkat çeken bir sonuçtur. Değerlerin iyi öğretilmesi ile teknoloji üzerinde üretilirken veya kullanılırken olumlu etki yapacağı konusunda görüş belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra başarı ortalaması yüksek katılımcıların daha çok değerlerin öğretilmesi konusunda aile ve okul ortamındaki verilmesi gereken eğitime dikkat çektikleri görülmektedir.

Katılımcılar teknolojiyi tanımlarken veya örneklendirirken daha çok iletişim teknolojileri üzerinde durmaları özellikle teknoloji değer ilişkisini açıklarken bu teknolojilerin değerler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin görüş belirttikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle araştırmada dikkat çeken bir diğer sonuç ise; katılımcılar teknolojinin değerler üzerindeki olumsuz etkisini yorumlarken, tam tersi değerlerin teknolojiyi olumsuz etkilediğini düşünmemektedirler. Diğer bir dikkat çeken sonuç ise katılımcılar daha çok teknolojinin değerleri etkilediğini, değerlerin ise teknolojiyi sadece gelişim ve kullanım boyutunda etkilediğini düşünmektedirler.

Çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

1. Katılımcıların değerlerin teknoloji üzerindeki olumlu yanlarını artırmak olumsuz yanlarını azaltmak için verdikleri önerilere de bakıldığında da teknoloji konusunda bir farkındalık oluşturmak istiyorsak değerler eğitimine önem verilmesi gerektiğini düşünülmektedir. Böylece öğretmenlere verilen eğitimler ve öğretmen, idareci, veli iş birliği içerisinde öğrencilerin değerler eğitimi kazanımlarının gelişimine daha iyi destek olması sağlanabilir.
2. Araştırma bulgularında teknolojiden değerlere bir yönelimin ortaya çıkması, değerlerin teknoloji üzerinde etkisinin düşünülmemesi değerler ve teknoloji ilişkisine yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerekmektedir.
3. Araştırma sonuçlarından da yola çıkarak katılımcıların en çok kullandığı ve iletişim teknolojilerinin değerler üzerinde etkileri dikkate alınarak teknoloji etiği ve bilincini oluşturmak adına medyayı doğru kullanım alışkanlıkları edindirmek üzere formal ya da informal alanda çalışmalar yapılması önerilebilir.
4. Araştırmada çalışma grubu sayıca sınırlı olsa da ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin teknoloji ve değer hakkındaki görüşlerinden bir kesit sunduğu için elde edilen bulgular önemlidir. Bu çalışmayı teknoloji ve değerler ilişkisinin farklı değişkenler açısından incelenmesi ve benzer çalışmaların farklı yaş gruplarıyla, öğretmen veya öğretmen adaylarıyla da tekrarlanması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleştirme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, H. H. (2003). Teknoloji Kullanımı ve Etkilerine İlişkin Bir Çözümleme. *Eğitim Bilim Toplum*, 1(4), 4-23.
- Alkan, C. (1997). Eğitim Teknolojisinin İki Binli Yıllarda Yapılandırılması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (4).
- Altun, A. (2009). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 10(3).
- Altunay, E., ve Yalçınkaya, M. (2011). Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(1), 5-28.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Arıtürk, M., (2015). Bilgi Farkındalığı ve Bilgi Güvenliğinin Karşılaştırılması. *XVII. Akademik Bilişim Konferansı*. Eskişehir.
- Ata, B. (2008). *Bilim Ve Teknolojinin Sosyal Değişime Etkisi. İçinde B. Ata (Ed.). Bilim Teknoloji Ve Sosyal Değişme (s. 1-11)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Aufderheide P (1993) *Media Literacy: A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*, The Aspen Institute, USA.
- Avcıoğlu, G. Ş. (2011). Küresel bilgi teknolojilerinin değerler üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(1).
- Aydın, E., ve Sulak, S. E. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının "Değer" Kavramına Yönelik Metafor Algıları. Metaphor Perception of Prospective Primary School Teachers for "Value" Concept. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 482
- Aydın, F., 2009. *Teknolojinin Doğasına Yönelik Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Ve Kavramlarının Gelişimi Ve Öğretimde İkilimlerin Etkililiği*, Doktora Tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aydın, F., ve Silik, Y.(2018). Teknoloji Okuryazarlığı: Tarihsel Bir Betimleme. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 107-126.
- Aytekin, P. (2009). Reklamda Etik (Türkiye’de Televizyon Reklamlarının Etik Açından İncelenmesi). *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Bacanak, A., Karamustafaoğlu, O., & Sacit, K. Ö. S. E. (2003). Yeni Bir Bakış: Eğitimde Teknoloji Okuryazarlığı. *Pamukkale üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 14(14), 191-196.
- Balcı, F. A., ve Yelken, T. Y. (2010). İlköğretim Öğretmenlerinin “Değer” Kavramına Yükladıkları Anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 81-90.
- Barlex, D. (1993). The Nuffield Approach to Values. *Design & Technology Teaching*, 26(1).
- Bayrak, T. (2017). Sosyal Medyada Dijital Etik: Twitter’da Şiddet İçerikli İletilerin İncelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(1), 32-46.
- Beşli, Z. (2007). Teknoloji ve toplum: Ortaöğretim öğrencilerinde teknoloji kullanımı ve etkileri. *Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(19), 34-42.
- Bozkurt, E., (2018). Teknolojinin Sosyalleşme Ve Değerler Eğitimine Etkisine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. Yıl 11, Sayı XXXVII-2, 97-123.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, K. Ş., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*.(12. Basım). Ankara: Pegem.
- Çamkara, A. (2007). Teknoloji ve Kültürel Endüstri:‘Web’ten Cep’e Alkışların Dönüşümü. *Millî Folklor*, 75, 27-29.
- Canbazoglu, S. (2008). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Maddenin Tanecikli Yapısı Ünitesine İlişkin Pedagojik Alan Bilgilerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelikcan, Ş. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bilim, Teknoloji Ve Toplum Öğrenme Alanının Yeri Ve Önemi. İçinde R. Turan, A.M. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar II* (s. 164-176). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.

- Çelikkaya, T., ve Filoğlu, S. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değere Ve Değer Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1541-1556.
- Çepni, S., Bacanak, A., & Küçük, M. (2003). Fen Eğitiminin Amaçlarında Değişen Değerler: Fen-teknoloji-toplum. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 7-29.
- Cerrah, İ. (2002). Bilişim Teknolojileri ve Etik: Bilişim Teknolojilerinin Güvenlik Hizmetle-rinde Kullanımının” Etik Boyutu" ve “Sosyal Sonuçları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(1-2), 137-155.
- Çetin, N. ve Balanuye, Ç. (2015). Değerler ve Eğitim İlişkisi Üzerine. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, (24), 191-203.
- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal değerler ve medya etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 45-58.
- Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi Ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9(2).
- Creswell, J. W. (2015). Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. (Çev Edt: Bütün, M. ve Demir, S. B). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dakers, J. R. (2006). Defining Technological Literacy: Towards An Epistemological Framework. New York and England: Palgrave Macmillan.
- Demirel, Ö. ve Altun, E., 2010. *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. ISBN: 978-605- 364-007-3, Ankara, 307s.
- Deveci, H., ve Selanik, A. Y. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler. *Journal of International Social Research*, 1(6).
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen Adaylarının Değer Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 69-91.
- Dilmaç, B. ve Ekşi, H. (2007). Değerler Eğitiminde Temel Tartışmalar Ve Temel Yaklaşımlar. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 14, 21-29.
- Doğan, M. (2010). Bilim ve Teknoloji Tarihi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2009). Değerler Eğitimi. C. Öztürk (Ed.). İçinde *Sosyal bilgiler öğretimi* .s. 225-256. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğru, M ve Şeker, F. (2012). İlköğretim Altıncı, Yedinci Ve Sekizinci Sınıf

- Öğrencilerinin Fen - Teknoloji-Toplum-Çevre Konularına İlişkin Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, s. 61-81.
- Dumestre, M. J. (1999). The Impact of Technology on U. S. Higher Education: A Philosophical Approach. *Journal of Information Technology Impact*, 1(2),63-72.
- Düvenci, A. (2012). *Ağ Neslinin İnternet Kullanımı Üzerindeki Sosyal Medya Etkisinin Sosyal Sapma Yaklaşımı İle İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara University, İstanbul.
- Eisenkraft, A. (2010). Retrospective analysis of technological literacy of k-12 students in USA. *International Journal of Technology and Design Education*, 20(3), 277-303.
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler eğitimi dergisi*, 1(1), 79-96.
- Erdoğan, S. ve Şimşek, H., (1997) “İş Eğitimi (Teknoloji Eğitimi) Öğretmen Adaylarının Öğretmelik Mesleğine İlişkin Görüşleri”, Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Evin, İ. ve Kafadar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler yönünden içerik çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 293-304.
- Fichter, J. (2006), *Sosyoloji Nedir*, çev. Nilgün Çelebi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Fidan, Kurtde N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretime ilişkin görüşleri. *Afyonkocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(2), 1-18.
- Fidan, N. K. (2008). İlköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 1(1)
- Garmire, E. ve Pearson, G. (2006). Tech tally. Approaches to assessing technological literacy. Washington, DC: *National Academy of Engineering and National Research Council*.
- Gök, B. ve Erdoğan, T. (2010). Investigation Of Pre-Service Teachers'perceptions About Concept Of Technology Through Metaphor Analysis. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 9(2).
- Güçlü, M. (2015). Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Araştırmalar. *CİLT I*, 29.

- Günay, M. (2003). Hermeneutik Felsefe Açısından Bilgi-Değer İlişkisi. *Bilgi ve Değer Sempozyumu*.
- Gündüz, Ş. ve Odabaşı, F. (2004). Bilgi çağında öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(1), 43-48.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi: Ahlak psikolojisi, ahlaki değerler ve ahlaki gelişme*. Stichting Nederlands-Turks Academisch Genootschap.
- Günther, J. (2007). *Digital Natives And Digital Immigrants*. Hamburg: Studienverlag
- Gürhan, E. (2017). İlkokullarda Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yönetici Ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Journal of Qualitative Research in Education-JOQRE*.
- Halman, L., Inglehart, R. L., Díez-Medrano, J., Luijkx, R., Moreno, A., ve Basanez, M. (Eds.). (2007). *Changing values and beliefs in 85 countries: Trends from the values surveys from 1981 to 2004*. Brill.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning And Teaching About Values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-203.
- Henson, K. R. (2001). Teacher self efficacy: Substantive implications and measurement dilemmas. *Paper Presented at The Annual Meeting of The Educational Research Exchange*, Texas A&M University.
- Holdsworth, I. ve Conway, B. (1999). Investigating values in secondary design and technology education. *Journal of Design & Technology Education*, 4(3).
- İnam, A. (1993). *Teknoloji Benim Neyim Oluyor?*. Ankara: Alamuk Yayınları.
- International Technology Education Association (ITEA) (2000/2003). *Standards for technological literacy: Content for the study of technology*. Reston, VA: Author.
- İşman, A. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (1. Baskı)*. Ankara, PegemA.
- İşman, A., (2008). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. ISBN: 978-605-5885-25-0, 631s.
- Jackson, L. A., Zhao, Y., Qiu, W., Kolenic III, A., Fitzgerald, H. E., Harold, R., ve Von Eye, A. (2008). Culture, gender and information technology use: A comparison of Chinese and US children. *Computers in human behavior*, 24(6), 2817-2829.

- Jols, T. ve Tholman, E. (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı: Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler (Çev.Ed. Cevat Elma ve Alper Kesten), Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Kabakçı, I. ve Odabaşı, H. F. (2004). Teknolojiyi Kullanmak ve Teknogerçekçi Olabilmek Using The Technology And Being A Technorealist. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1.
- Kale, N. (2007). Nasıl Bir Değerler Eğitimi. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, 26-28.
- Karabulut, B. (2015). Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler ve Melezler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 11-23.
- Katılmış, A., Eksi, H., ve Ozturk, C. (2011). Efficiency of Social Studies Integrated Character Education Program. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(2), 854-859.
- Keskin, Y. (2008). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Eğitimi, 1998 Ve 2004 Programının Etkililiğinin Araştırılması.
- Kılıç, G. B., Haymana, F. ve Bozyılmaz, B. (2008). İlköğretim Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının Bilim Okuryazarlığı Ve Bilimsel Süreç Becerileri Açısından Analizi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 33, Sayı 150, s. 52-63.
- Kinnier, R. T., Kernes, J. L. ve Dautheribes, T. M. (2000). A short list of universal moral values. *Counseling and values*, 45(1), 4-16.
- Kıyıcı, B., F. ve Kıyıcı, M. (2007). Science, technology & literacy, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 6(2), 57-51.
- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Velî Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe derslerinde değerler ve hoşgörü eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (55).
- Kolaç, E. ve Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının" değer" kavramına yükledikleri anlamlar ve değer sıralamaları. *İlköğretim Online*, 11(3).
- Kuzu, A., Günüş, S. ve Odabaşı, H. F. (2013). 21. Yüzyıl Öğrenci Özelliklerinin Öğretmen Adayları Tarafından Tanımlanması: Bir Twitter uygulaması.
- Layton, D. (1992). Values in Design and Technology. In Budgett-Meakin, C.(ed.) Make

the Future Work, London: Longman.

Lin, X., ve Kinzer, C. K. (2003). The importance of technology for making cultural values visible. *Theory into Practice*, 42(3), 234-242.

Mack, N. (2005). *Qualitative research methods: A data collector's field guide*.

Maguth, B. M. (2009). *Investigating student use of technology for informed and active democratic citizenship in a global and multicultural age* (Doctoral dissertation, The Ohio State University).

McLaren, S. V. (1997). Value Judgements: Evaluating Design: A Scottish Perspective on a Global Issue. *International journal of technology and design education*, 7(3), 259-278

Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Değerler Eğitimi Yönergesi*.

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregitiimi.pdf (20 Ekim 2017' erişildi)

Milli Eğitim Bakanlığı (2009a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı (2009b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı (2009c). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *İlköğretim Kurumları (İlkokullar ve Ortaokullar) Fen Bilimleri Dersi (3, 4, 5, 6,7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: Talim ve Terbiye Kurumu Başkanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Müfredat Yenileme Ve Değişiklik Çalışmaları*.

https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf (20 Ekim 2017'de erişildi).

Milli Eğitim Bakanlığı, (2005). *“İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5.Sınıflar)”*, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2006). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (6, 7 ve 8.Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2004). *İnternet Etiği*.

- (<http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurularinternetEtigi/intEtikustyazi.htm>). (14.05.2019 tarihinde erişildi).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4–5. Sınıflar Öğretim Programı (Taslak Basım)*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6–7. Sınıflar Öğretim Programı Ve Kılavuzu (taslak basım)*. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). Sosyal Bilgiler dersi (4-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu. T.T.K.B. Öğretmenler Portalı.
- Milli Eğitimin Temel Kanunu. (1973). Kanun No: 1739. *Kabul Tarihi, 14(06)*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cdbf60298e372.49894466 (15 Nisan 2019’erişildi).
- Mossberger, K., Tolbert, C. J., ve McNeal, R. S. (2007). *Digital citizenship: The Internet, society, and participation*. MIT Press.
- NAE ve NRC (National Academy Of Engineering And National Research Council) (2006). *Tech Tally: Approaches to Assessing Technological Literacy*. Washington, D.C.: National Academy Press.
- Naylor, D. ve Diem, R. (1987). *Elementary and middle school social studies*. New York: Random House.
- Odabasi, H. F. (2000). Faculty use of technological resources in Turkey. *Innovations in Education and Training International*, 37(2), 103-107.
- Okmeydan, S. B. (2017). Yeni İletişim Teknolojilerini Sorgulamak: Etik, Güvenlik ve Mahremiyetin Kesiştiği Nokta. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 347-372.
- Özaydın, B. (2010). *Teknoloji Kültürü Ve Etik*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsali Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özgür, H. (2013). Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Bireysel Yenilikçilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli

- Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 409-420.
- Özkan H.,H. (2012). Öğretmen Formasyon Programındaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (SDÜ Örneği), *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt 13, sayı 2, 29-48.
- Öztürk, Ş. (2015). Sosyal medyada etik sorunlar. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(1), 287-311.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks. Cal.: Sage Publications.
- Pavlova, M. (2005). Knowledge and values in technology education. *International Journal of Technology and Design Education*, 15(2), 127-147.
- Peterson, J. A. (1970). *Counseling And Values*. Scranton: International Textbook Company
- Phillip, H., ve ark., (1990). Teaching about Science, Technology, and Society in Social Studies. *Education for Citizenship in the 21st Century. Socail Education*. s189-193. Apr-May.
- Prensky, M. (2001). Dijital Yerliler, Dijital Göçmenler I. *On the horizon, NCB University Press*, 9(5).
- Raffa, J. B. (1985). Television and values: implications for education. *The Educational Forum*, 49(2), 189-198.
- Rıza, E. T. (2003). Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Materyal Geliştirme, 6. baskı. *Birleşik Matbaa, İzmir*, 416-425.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press
- Rose, L. ve Dugger, W. (2003). What Americans Think About Technology, 19 Haziran 2018'de alınmıştır, www.iteawww.org/TAA/PDFs/Gallupreport.pdf.
- Şahin-Fırat, N. (2010). Okul Müdürü Ve Öğretmenlerin Okul Kültürü İle Değer Sistemlerine İlişkin Algıları. *Eğitim ve Bilim*, 35(156).
- Samaniego, C. M., ve Pascual, A. C. (2007). The Teaching And Learning Of Values Through Television. *Review of Education*, 53, 5-21.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi

- örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 73-88.
- Sarı, Ü. (2006). Kitle Kùltürü ve Popùler Kùltür Bağlamında, Kitle İletişim Araçlarının Kitle Kùltürüne Etkileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.*
- Schwartz, S. H. (1992). Universals In The Content And Structure Of Values: Theoretical Advances And Empirical Tests In 20 Countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.
- Schwartz, S. H. ve Bilsky, W. (1987) Toward A Psychological Structure Of Human Values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 550-562.
- Şenel, A., ve Erden, O. (1996). Endüstriyel Sanatlar ve Teknoloji Eğitimi. *Özel Yayın, Ankara*, 23s.
- Seylan, S. (2008). *Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görùlen Aksaklıklar* (Doctoral dissertation, İstanbul Kùltür Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Solomon, J. (1995). Teaching STS: Games, Simulation and Role-Play. *Teaching technology*, 152-160.
- Solomonidou, C., ve Tassios, A. (2007). A phenomenographic study of Greek primary school students' representations concerning technology in daily life. *International Journal of Technology and Design Education*, 17(2), 113-133.
- Straub, D. W., Loch, K. D., ve Hill, C. E. (2001). Transfer of information technology to the Arab World: A test of cultural influence modeling. *Journal of Global Information Management*, 9(4), 6-28.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). *Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Amaçlanan Değerlere İlişkin Veli Görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*, 12(3), 1499-1527.
- Tay, B., Durmaz, F. ve Şanal, M. (2013). Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğrencilerin Değer Ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri, *Gazi Eğitim Fakùltesi Dergisi*, 33 (1), 67-93.
- Tekin, M. Güleş, H. K., & Öğüt, A. (2003). Değişim Çağında Teknoloji Yönetimi. *Nobel Yayınevi, Ankara.*
- Tezcan, Mahmut (1974). Türklerle İlgili Stereotipler (Kalıp Yargılar) Ve Türk Değerleri

- Üzerine Bir Deneme. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Thornberg, R. (2008). Values education as the daily fostering of school rules Research in Education, 35 (1), 52-62.
- Timisi, N., (2003), Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi, Dost Kitapevi, Ankara.
- Tokdemir, M.A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).*Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toruk, İ. (2008). Üniversite Gençliğinin Medya Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 475-488.
- Treske, G. (2007). “Medya Okuryazarlığı: Neden Gerekli?”. N. Türkoğlu, & M. C. Şimşek içinde, Medya Okuryazarlığı . İstanbul : Kalemus.
- Turan, S. (2006), Yarınların Türkiye’si İçin Okulu Yeniden Tasarlamak ve Düşünmek’’. Eğitim-Bir-Sen(Ed.), *Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları Sempozyum Bildiriler Kitabı* (s.306-317). 4-5 Kasım 2006. Ankara.
- Türkoğlu, T. (2010). Dijital kültür. *İstanbul: Beyaz Yayınları*.
- Uluğ, F. (2003), “İlköğretimde Teknoloji Eğitimi”, MEB Yayınları, https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/146/ulug.htm (15.04.2019’ de alındı).
- Ulusoy, K. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih ve Ahlâk Eğitimi İlişkisi Üzerine Görüşleri (Sakarya İl Örneği). *Journal of Values Education*, 5(13).
- Ulusoy, K., ve Arslan, A. (2014). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. *Farklı yönleriyle değerler eğitimi içinde*, 2-15.
- Veugelers, W., ve Vedder, P. (2003). Values In Teaching. Teachers And Teaching: Theory And Practice, 9 (4), 377-389.
- Volk, K. S., ve Dugger, W. E. (2005). East meets west: What Americans and Hong Kong people think about technology. *Journal of Technology Education*, 17(1), 53–68.
- Vurgun, L., ve Öztıp, S. (2011). Yönetim ve Örgüt Kültüründe Değerlerin Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 217-230.
- Yalar, T. (2010). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi Ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü

- Geliştirme. *Yayımlanmamış Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.*
- Yalvaç, B; Tekkaya, C.; Cakiroglu, J. ve Kahyaoglu, E. (2007). Turkish Pre-Service Science Teachers'Views on Science–Technology–Society Issues. *International Journal of Science Education*. 29(3), 331–348.
- Yaman, E., Mermer, E. Ç. ve Mutlugil, S. (2009). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Etik Davranışlara İlişkin Görüşleri: Nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 93-108.
- Yaman, E., Yaman, H., ve Horzum, A. B. (2004). Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanımında Etik İlkelerine Uyma Düzeyleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 133-149.
- Yapıcı, A. ve Kayıklık, H. (2005). Ruh Sağlığı Bağlamında Dindarlığın Öz Saygı Ve Kaygı İle İlişkisi: Çukurova Üniversitesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(9), 177-206.
- Yapıcı, A. ve Zengin, Z. S. (2003). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 173-206.
- Yavuz, S. ve Coşkun, E. A. (2008). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Eğitimde Teknoloji Kullanımına İlişkin Tutum Ve Düşünceleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 276-286.
- Yazar, T. (2012). Öğretmen Adaylarının Değerler Hakkındaki Görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (1), 61-68.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 499-522.
- Yazıcı, K. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının, Demokratik Değerlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(59), 165-178.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem Ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Yiğit, E. Ö., Çengelci, T. ve Karaduman, H. (2013). Teknolojinin değerlere yansımaları konusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 73-96.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı

- değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19), 207-223.
- Yiğittir, S. ve Adem, Ö. C. A. L. (2011). Lise Tarih Öğretmenlerinin Değerler Ve Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2011(1), 117-124.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayın Evi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Basım) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C., (2002). Bilim Felsefesi, Büyük fikir kitapları dizisi: 35, Remzi Kitapevi AŞ, İstanbul.
- Yıldırım, P. (2017). Fen, Teknoloji, Mühendislik Ve Matematik (Stem) Entegrasyonuna İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (35), 31-55.
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler eğitimi dergisi*, 7(17), 109-128.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Teknoloji Eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 155-167.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and method*. 4. Baskı, Thousand Oaks: Sage Publications.
- Yörük, Z. N. (2008). *Kimya Öğretiminde 5E Öğrenme Modeline Dayalı Fen, Teknoloji, Toplum ve Çevre (FTTÇ) Yaklaşımının Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zeybek, G. (2011). *Bilgisayar meslek dersi alan ortaöğretim öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanımlarının etik açıdan değerlendirilmesi*. (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

VI. EKLER

Ek-1 Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu (TDÜGF)

Ek-2 Milli Eğitim İzin Yazısı

Ek-3 Etik Kurul İzin Yazısı

Ek-4 Özgeçmiş

EK-1. Teknoloji ve Değerler Üzerine Görüşler Formu

Teknoloji ile ilgili olarak;

1. Teknoloji denilince aklınıza neler geliyor? Tanımlayarak açıkla mısınız?
2. Sizce Teknolojinin amacı nedir?
3. Teknolojinin avantaj ve dezavantajları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Teknoloji kullanımını açısından kendini hangi seviyede görüyorsunuz? Örneklerdirerek açıklayabilir misiniz?

Değerler ile ilgili olarak;

1. Değer denilince aklınıza neler geliyor. Tanımlayarak açıkla mısınız?
2. Bildiğiniz/öğrendiğiniz değerler nelerdir?
3. Değerlere sahip olmanın bir önemi var mıdır? Nedeni örneklerdirerek açıklayabilir misiniz?
4. Değerler değişebilir mi? Nedeni örneklerdirerek açıklayabilir misiniz?

Teknoloji ve Değer ilişkisi ile ilgili olarak;

1. Teknolojinin değerler üzerine olumlu etkileri var mıdır? Nedeni örneklerdirerek açıklayabilir misiniz?
2. Teknolojinin bu olumlu etkisini artıracak önerileriniz nelerdir? Örneklerle açıklayabilir misiniz?
3. Değerlerin teknoloji üzerine olumlu etkileri var mıdır? Nedeni örneklerdirerek açıklayabilir misiniz?
4. Değerlerin bu olumlu etkisini artıracak önerileriniz nelerdir? Örneklerle açıklayabilir misiniz?
5. Teknolojinin değerler üzerine olumsuz etkileri var mıdır? Nedeni örneklerdirerek açıklayabilir misiniz?
6. Teknolojinin bu olumsuz yönlerini azaltacak önerileriniz nelerdir? Örneklerle açıklayabilir misiniz?
7. Değerlerin teknoloji üzerine olumsuz etkileri var mıdır? Nedeni örneklerdirerek açıklayabilir misiniz?
8. Değerlerin bu olumsuz yönlerini azaltacak önerileriniz nelerdir? Örneklerle açıklayabilir misiniz?
9. Bunların dışında teknoloji ve değerler arasındaki ilişkiye yönelik eklemek istediğiniz başka bir şey var mı? Varsa açıklayabilir misiniz?

EK-2. Milli Eğitim İzin Yazısı

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29409993-605.01-E.5005420
Konu : Araştırma İzni.

04.05.2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü' nün 2012/13 nolu Genelgesi.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Mine KERESTECİ, "**Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Teknoloji ve Değerler Arasındaki İlişkiye Yönelik Görüşleri**" konulu araştırma yapmak istemektedir. Sözü edilen çalışma; İlimiz Dereli İmam Hatip Ortaokulu' nda öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerine, "Öğrencilerin teknoloji ve değerle ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu soruların yer aldığı veri toplama aracı (1 sayfa)" ile uygulanacaktır.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü' nün 22.04.2016 tarih ve 26073066/605.01- 5018 sayılı yazısı ile eklerinin, ilgi genelge doğrultusunda "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" nca incelenmesi sonucunda, söz konusu çalışmada kullanılacak Müdürlüğümüzce mühürlenmiş veri toplama aracının; İlimiz Dereli İmam Hatip Ortaokulu' nda öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerine, 09.05.2016 – 02.06.2016 tarihleri arasında, Okul Yönetiminin sorumluluğunda/gözetiminde ve planlayacağı çalışma takvimi ile gönüllülük esasına dayalı olarak, çalışmaya katılacak öğrencilerin velilerinden "Veli Onay Formu" ile yazılı izin alınarak, veli onay formlarının birer nüshasının Okul Yönetimince gerektiğinde/istendiğinde Müdürlüğümüze verilmek üzere muhafaza edilmesi, ses kaydı alınması durumunda her ses kaydının başında öğrencinin bilgilendirilmesi ve sesli onayının alınması, çalışmada toplanacak sesli/yazılı verilerin sadece bu araştırma dahilinde kullanılması koşulları ile gerçekleştirilmesinde herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Ergin AYBAR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
04.05.2016

Necati AKKURT
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
04/05/2016

Kemal BAŞAK
Tekniker

Hükümet Konağı A Blok Zemin Üstü ve Kat:1 GİRESUN
Elektronik Ağ : <http://giresun.meb.gov.tr>
e-posta : arge28@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : Kemal BAŞAK / Tekniker
Strateji Geliştirme Şubesi
Tel : (454) 215 75 25 - 136 Faks : (454) 215 75 22

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5aab-2c52-31bd-afbb-45c7 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3. Etik Kurul İzin Yazısı

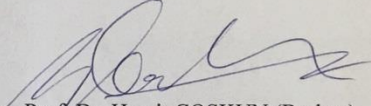

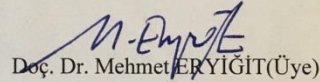
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

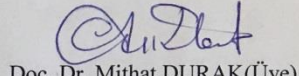
Mine Keresteci
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim ABD
Fen Bilgisi Öğretmenliği

Sayın Mine Keresteci,

“Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Teknoloji ve Değerler Arasındaki İlişkiye Yönelik Görüşleri” konulu araştırmanız ile ilgili olarak Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2016/24) Kurulumuzun 02.03.2016 tarihli ve 2016/02 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

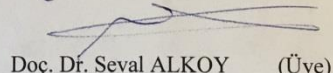

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

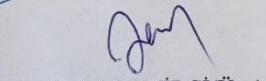

Doç. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Doç. Dr. Mithat DURAK (Üye)

Doç. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. Dilşad ÇOKNAZ (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Av. Zuhal DEMİRCİ (Üye)

Ek-4. Özgeçmiş

Adı ve Soyadı: Mine KERESTECİ

Doğum Tarihi: 14.01.1990

Doğum Yeri: Altındağ/Ankara

İletişim: mine.gnttmz@gmail.com

Eğitim Durumu: 2012-2019 **Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Eğitimi.**

2008 – 2012 **Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Fen Bilimleri Öğretmenliği.**

2004 – 2008 **Kahramankazan Süper Lisesi (Ankara) .**

2000 – 2004 **Atatürk İlköğretim Okulu (Ankara).**

Deneyimler: 2013 yılında Milli Eğitimde Fen Bilimleri Öğretmeni olarak göreve başladım. 1,5 yıl Yozgat/Sorgun İlçesi Araplı kasabasında görev yaptıktan sonra Giresun ili Dereli ilçesi Dereli İmam Hatip Ortaokulunda görevime devam ettim ve halen görevimi sürdürmekteyim.